

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 10— Din

za inozemstvo 20— „

Oglas po tarifu

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/L

Telefon št. 72

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Upravišтво:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 36.

Podružnice:

Maribor, Baravska ulica
št. 1. Tel. št. 22.

Celje, Aleksandr. cesta.

Račun pri pošti, čekov.

zavodu št. 11.812.

Ljubljana, 22. januarja.

Pad dinarja se ne nadaljuje, a napovedano izboljšanje ni nastopilo. Kakor smo rekli že v nedeljskem uvodniku, ne neseča že tu in malo napredovanje kurza ne more več pomagati. Cene se skokoma prilagodujejo novemu položaju.

Priznati moramo, da napram temu problemu stopa ta hip vse drugo za nas v ozadje. V primeri z breznejnim obupom, ki se polasča vseh konsumentov, je vse drugo malenkostno. Izdatki čez noč pomnoženi za 50 %, dohodki pa so ostali isti!

Napram temu dejstvu mora vlada, ako ima kaj vesti, zavzeti stališče. In, ako bi bilo povoljno, ni je resne opozicijske stranke ki bi se upirala, da v naprej da svoj pristanek za kasnejšo parlamentarno odobritev storjenih izrednih korakov.

Prejšnja vlada je uvidevala nevarnost položaja. Poskusila je rešiti ga s forsiranjem dinarskega kurza in s tem znižati cene. Zadelo je na nečuten odpor vsega kapitala in veleagrarnih krogov, ki so začeli obupen boj za visoke cene žita in masti. Združena plutokracija v zelenih «zemljoradniških» kakor tudi v rinih bankokratskih oblikah je pritisnila in — zmigala. Čim je vlada videla, da je diferenca med dohodki in izdatki fiksno nameščena, je pripravila predlog za povišanje draginskih doklad kot prehod v dobo službene pragmatike in izenačenja draginskih doklad. Kriza je ta predlog sunila nazaj radikalna vlada ga je vrgla pod mizo.

Zdaj pa je diferenca postala tako ogromna, da izključuje vsako možnost zavlačevanja. Prodaja se obrva in poslednje pritiskline, da se vzdržijo življenje. Vlada se mora odločiti v eni ali drugi smeri:

Ali mora najti sredstva, da rešitve cene življenjskih potrebščin, ali pa mora zvišati plače. Tretjega izhoda ni. Ena in drugo pa je mogoče in ob dobri volji izvedljivo. Ako se vlada strah odgovornosti, ker se naslanja le na eno stranko, ji je na prostu, da poda ostavko in bo predsednik narodne skupščine stavljal kroni predlog za tako kombinacijo, ki se bo upala obračunati z veleagrarno in kapitalistično družbo.

Predvsem nam treba radikalnih mer zoper luksusa. Treba samo pogledati, kaj gotovi krogi vse znosijo in uvozijo preko meje, da služijo svoji glizlavosti in drugim strastem. Če človek pomisli, da moramo za to dragocene oblike, za okraske, za luksuzne mobilije, za svilene nogavice, da jih plačamo, izvažati pšenico, maslne prašiče, koruzo, ga mora res obiti sveta jeza. Ta uvoz se v masah vrši javno in skrito in ravno tista družba, ki največ apelira na varstvo države, v največji meri greši z nečutenim luksuзом. Tak «natrijotizem» izpolnjuje državo v njenih temeljih in bila bi prva potreba da se z njim obračuna.

Ko je prejšnja vlada poskušala stopiti na vrat nekim znanim valutnim tihotapecem, ko je začela bankam gledati v knjige, je vse protestiralo in vpijalo. A drugega izhoda ni. Vse izvoz mora pod absolutno kontrolo in izvoznik mora vsako izkupilo prenesti za poštne kupnine najmanjšega uvoza.

Nismo proti forsiranju izvoza, naproti, zlasti na polju železniškega prometa treba storiti, da se dvigne, a čim se ima ta izvoz vršiti na stroške domačega prebivalstva in povzroča dvigovanje cen doma, je tak izvoz efektivna škoda za ravnotežje naše gospodarstva. Zadržimo s krenko roko izvoz glavnega ljudskega živila (žito, mast), dokler se gg. veleagrarci ne odločijo za znižanje cen.

V kolikor izvanredne mere v uvozu in izvozu politiki ne zadostujejo treba — in to je neizbežno — pristopiti regulaciji draginskih doklad.

Mnogo je že nad teden dni, kar je vlada pred gorenjim problemom. Do danes izlaja le komunikacije in resno jo zanimajo le volilni računi.

Prvi februar se bliža. Javni nameščene bo moral plačati stanarino. Zadnji trenutek je tu, da se vlada odloči. Vsa javnost pričakuje nestrogo, kaj bo storila. Mi smo v opoziciji in nas ne zadeva odgovornost, a ozir na državo, na trpeče stotisoče nam seveda, da vlado kličemo na resen korak z izjavo, da smo opozicija, ki hoče olajšati vladi odločitve s tem, da prevzema soodgovornost za vsako še tako dalekosežno akcijo, ako je v korist ljudstva in predvsem državnega nameščentva.

NAJBOLJŠI SLOVENSKI
DNEVNIK JE «JUTRO»!

Zunanje-politična situacija

SPORAZUM Z ITALIJO. — POMIRJENJE NA MADŽARSKEM - BOLGARSKA IRENTA.

Beograd, 22. januarja. r. Na današnji seji ministrskega sveta je min. Ninčič sporočil, da bodo konvencije k rapalski pogodbi dne 6. februarja predložene laškemu parlamentu, nakar se bo tekom dolžnega najkrajšega roka izvršila rapalska pogodba.

Glede odnosov z Madžarsko je zunanji minister poudarjal, da se je položaj na Madžarskem znatno pomiril. Castniki mednarodne kontrolne komisije, ki so prošli teden prepotovali madžarsko-rumunsko granico, niso mogli ugotoviti nikakih koncentracij ali premikanj madžarskih čet, kar so tudi uradno potrdili. Izjave madžarske vlade dopuščajo nado, da bo mogoče vzpostaviti normalne odnose. Naša vlada in zavezniške bodo vse kakor budno pazile na razvoj dogodkov.

Kar se tiče Bolgarije, sta dr. Ninčič in notranji minister poročala o doseda-

njem uspehu preiskav glede delovanja bolgarskih komitaskih tolp. Vesti, da namerava vlada zahtevati okupacijo bolgarskega ozemlja, so izmišljene. Pač pa bo zahtevala od bolgarske vlade strogo kaznovanje banditov ter event. njihovo izročitve. Zaenkrat preiskava v tej zadevi še ni končana in Bolgariji se še ni poslala nobena nota.

Iz Sofije poročajo, da se vrši tamkaj v kratkem velik kongres makedonskih irentističnih organizacij, ki se nameravajo združiti v enotno «stranko makedonskih emigrantov», katera bo začela novo akcijo za «avtonomijo Makedonije». Naša vlada bo Bolgarijo opozorila na te poskuse zasejati med obema državama nove spore.

Vesti o mobilizaciji v Albaniji, ki so zadnje dni vznemirale javnost, so se izkazale za neutemeljene.

Boj proti Orjuni?

ARETACIJA NOVASADSKEGA PREDSEDNIKA. — SISTEMATIČNA GONJA PROTI NACIONALISTOM.

Beograd, 22. januarja. p. Opetovani spopadi med Orjunaši in velesrbiskimi hujskaci in pa dejstvo, da je Orjuna odklonila vsa vabila radikalne stranke, so napravili med radikali hudo kri. Že opetovano so radikali poskušali z državno močjo nastopiti proti nacionalistični omladini. Izgleda, da so se sedaj odločili za energičen nastop.

Povod jim je dal incident, ki se je dogdil v Novem Sadu. Tam so nacionalisti vdrl v redakcijo klerikalnega madžarsko-šovinističnega lista «Dell Backsa» ter so glavnega urednika pretepli. Kot odgovornega krivca je velik župan dal aretirati predsednika «Orjune» v Novem Sadu Jevdževića. Vojvodinski radikali so pritisnili na vlado, da Orjune po celi državi razpusti. Svoje postopanje

utemeljuje predvsem s tem, da bodo sicer vsi volilni kompromisi z Madžari padli v vodo.

Danes se je vršila konferenca radikalnih ministrov, na kateri se je razpravljalo vprašanje razpusta Orjune v Vojvodini, v Dalmaciji in na Hrvatskem. Konferenca se ni mogla odločiti. Sklenili so, da zahtevajo najprej poročila od velikih županov, na podlagi katerih bodo storjeni nadaljnji ukrepi.

Radikalno in separatistično časopisje uprizarja zadnje dni pravcate gonje proti nacionalni jugoslovenski omladini, da bi podprlo namene notranjega ministra. Na drugi strani pa se pojavlja tudi tak odpor javnosti proti pogajanju nacionalnih organizacij, da se vlada ne upa odločiti.

Sklepi kongresa soc. dem. stranke

OSTER NASTOP PROTI CEPLJENJU STRANKE V SLOVENIJI. — POGOJA VOLILNA ABSTINENCA? — POGOJI ZA SODELOVANJE S KOMUNISTI.

Beograd, 22. januarja. g. Kongres socialnodemokratske stranke, ki se je končal v soboto v poznih urah, ni razčistil položaja v stranki. Dolge razprave na kongresu je povzročil razcep organizacij v Sloveniji. Delegat dr. Korun je v daljšem govoru obsopal separatizem in cepljenje v stranki in povdarjal, da skupine okrog «Zarje» sploh ni smatrati več za pristaše socialnodemokratske stranke. Bernotova skupina se naj do 1. februarja izjavi, ali prizna edinstvo stranke in njene statute ter ali jih hoče izvajati, sicer se bo napram njej postopalo, kakor napram bivšim članom okrog «Zarje». Mariborski socialisti so se izjavili za edinstvo stranke. Dr. Korun je nadalje demantiral vest «Slovenca», da hoče kandidirati na Bernotovi listi. V debati se je ostro povdarjalo, da male skupine, ki bodo skušale samostojno nastopiti pri volitvah ne bodo imele nobenih izgledov na pomoč s strani stranke. V okrožjih, kjer imajo socialdemokrati tako malo pristašev, da nimajo izgleda, da bodo dosegli vsaj enega poslanca, se bo pristašem priporočila volilna abstinenca!

Poslanec Divac je predložil načrt za proglas stranke, s katerim pa večina de-

legatov ni bila zadovoljna. Sklenilo se je, da izdela glavni odbor stranke nov proglas. Glede eventualnega skupnega nastopa socialdemokratov s komunisti so bili postavljeni sledeči pogoji: Komunisti se morajo odreči vsem vplivom iz Moskve ter priznati amsterdamsko internacionalo. Dalje naj se odrečejo moskovskim 21 statutom ter sistemu tajnih terorističnih organizacij.

Glede volilnih list sta bili zastopani na kongresu dve struji: prva, srbski pristaši, je zahtevala, naj se pri kandidaturah vodi račun o intelektualnih pravih, katerim naj bi bila osigurana izvolitev, druga, prečanska struja sicer ni izključevala intelektualcev, povdarjala pa je, da naj se intelektualci uveljavljajo predvsem doma v organizaciji in agitaciji. Druga struja je v premoči.

Končno je bilo sklenjeno, da se v Vojvodini kandidirajo poslanci Divac, dr. Sekulić, Tatić in Topolović, v Sremu Kmet, v Sloveniji pa kandidati še niso določeni, ker se pričakuje še izjave Bernotove skupine.

Delegati so večer in danes po večini odpotovali domov.

Kaj je z Mussolinijem?

Trst, 22. januarja. e. Vaš dopisnik se je z ozirom na jutrovo vest o atentatu informiral pri tržaških listih, kjer so mu izjavili, da res kroji po provinci vesti o atentatu na Mussolinija, da pa so vesti neresnične in da gre le za lahko prehlajenje, ki pa ministrskega predsednika ne ovira v izvrševanju vladnih poslov. (Iz Sušaka smo prejeli dodatno k brzojavki, objavljeni 20. t. m. pismeno poročilo, da so na Reki še vedno trdovratno razširjene vesti o atentatu na Mussolinija. Baje je poročalo o tem tudi več manjših italijanskih listov. Glede atentata obstojata dve verziji, prva, da je bil komunist, druga, da je bil izključen fašist. Listi še vedno molče: le zadnji «Popolo di Trieste» demantira vest z besnim napadom na — «Jutro». Ured.)

STANJE DR. RAŠINA.

Praga, 22. januarja. s. Uradno poročilo o zdravstvenem stanju dr. Rašina se glasi danes: Vnetje dihalnih organov traja dalje, vendar se ni poslabšalo. Stanje spodnjih ekstremitet je nespremenjeno. Bolnik po malem kašlja in kaže utrujenost.

Konvencije z Italijo

Beograd, 22. januarja. g. Danes je bila v zunanjem ministrstvu konferenca, katere so se udeležili dr. Ninčič, Panta Gavrilović, dr. Nešić, general Milić in dr. Ribar. Razpravljalo se je o naših konvencijah z Italijo, o izvršitvi rapalske pogodbe ter o pravicah narodnih manjšin, katerih, kakor znano, Jugoslavlani v Italiji ne uživajo. General Milić odpotuje te dni v Split.

DELO DRŽAVNEGA ODBORA.

Beograd, 22. januarja. g. Na današnji plenarni seji državnega odbora je bilo odobreno vse dosedanje delo odbora in sekcij. Nadalje se je ugotovilo, da so izvršene volitve predsednikov vseh volilnih odborov. Sklenilo se je, intervenirati pri notranjem ministrstvu, da dobijo predsedniki čim večje dnevnice.

SKLICANJE ZVEZE NARODOV.

Dunaj, 22. januarja. s. Kakor se doznava iz danes dole brzojavke generalnega tajništva Zveze narodov, je sklica na prihodnja seja za 29. januarja v Pariz. Seja avstrijskega komiteja se bo vršila najbrže v dneh od 26. do 27. januarja.

Nemška stavka v Poruhrju

OGROMNA VEČINA DELAVSTVA ODLOŽILA DELO. — OSTRE FRANCOSKE PROTIDREDBE.

Berlin, 22. januarja. s. Francozi pošiljajo vedno nove čete v Porenje; Mainz je napolnjen s francoskimi četami. Adjutant generala Degoutteja kapetan Brasnard je izjavil, da ima Francija pripravljenih za zasledbo 220.000 mož, medtem ko je do sedaj vkorakalo šele 96.000 mož.

Pruski minister za narodno gospodarstvo je po sporočilu o zaplembi državnih gozdov v Porenju prepoval svojim uradnikom izpolnjevati navedbe medzvezniške poreske komisije.

Nameravana uvedba posebne valute v zasledenem ozemlju bo izvedena dne 1. februarja; od tedaj bo veljala kot edino plačilno sredstvo. Zaenkrat bo znajala emisija eno milijardo francoskih frankov.

Iz Pariza poročajo dalje, da bo francoska vlada zatrla vsako obstrukcijo Nemcev z najostrejšimi sredstvi. Če nemški železničarji ne bodo vršili svoje dolžnosti, jih bo zamenjala s francoskimi in belgijskimi. Napetost v ruhrskem ozemlju raste od ure do ure. Francoski generalni štab je prejel iz Pariza tajno povelje, v kateremu se mu nalaga naj pazi, da bodo čete ohranile svoj ugled in se ne bodo pustile po nemških protikupek demoralizirati. Komandanti so dobili nalog poskrbeti čimprej za večje transporte premoga v Francijo in zaprositi za slučaj potrebe delavcev iz domovine.

Iz Pariza poročajo, da zaradi zaplembe državnega premoženja po Franciji in zaradi francoske vojaške kontrole v rudnikih je danes opoldne večina delavcev in uradnikov stopila v stavko. Nad stotisoč delavcev stavka: tudi mnogo železničarjev se jim je pridružilo. vendar pa se železniški promet še vzdržuje. Četudi v zelo reduiranem obsegu. Stavka e bila sklenjena na zboru delavskih zastopnikov večer popoldne v Essen.

Zaradi zaplembe državnega denarja v Državni banki in okupacije njenih lokalov po francoskih četah so zaprle svoje prostore tudi skoro vse privatne banke, tako da se je polotila prebivalstva velika panika. Zato so bile francoske čete danes iz Državne banke odpoklicane, nakar je ta zopet začela s poslovanjem. Sledilo so ji tudi privatne banke, vendar

pa pričakujejo, da se bodo tudi bančni uradniki pridružili stavkajočim. London, 21. januarja. ud. Nemški industrijalet so pričeli naročati velike množine angleškega premoga, ki ga plačujejo po 27 funtov. Organizacija angleških prodajalcev premoga je sedaj sklenila zahtevati pri vsakem naročilu plačilo v angleških funtih naprej in sicer potem londonskih bank.

PREPOVED PLAČEVANJA DAVKOV.

Berlin, 21. januarja. w. Finančni minister Hermes je sinoči objavil naredbu, ki pozivlja prebivalstvo zasledenega ozemlja, da ne plača Francozom in Belgijcem roberih carin, nobenega davka, nobenih taks. Nemški uradniki so dobili ukaz, da odklonijo izvrševanje odredb, ki bi jih izdala antantna Porenjska komisija.

ZAPLEMA OBČINSKIH GOZDOV.

Wiesbaden, 22. januarja. s. Francoske zasledbene oblasti so zaplenile vse občinske dohodke iz gozdov, ki ležijo v zasledenem ozemlju. Vse delo v gozdovih je ustavljeno.

PREOKRET V ITALIJANSKI TAKTIKI

Dunaj, 22. januarja. s. «Neues Wiener Tagblatt» poroča iz dobro informiranih krogov, da je gotovo, da bo skušal Mussolini najti nov izhod iz skrajno nevarne evropske situacije in si na vsak način prizadeval, da spravi Francijo v pogajanja z Nemčijo. Obenem je skušal pridobiti Anglijo, da bo stala za njim. Italija se namreč boji, da ne bi Francija dovela z zasledbo ruhrskega ozemlja nekake hegemonije o premogovni produkciji.

STALICE ČESKOSLOVAŠKE.

Praga, 22. januarja. s. Večerni uradni list poroča k položaju v ruhrskem ozemlju: Kabinet zasleduje s pozornostjo dogodke na zapadu in jih nikakor ne podcenjuje. Češkoslovaška ne bo mobilizirala. Ona je zaveznica Francije in soseda Nemčije, kar ji daje samo po sebi smernico za nadaljnjo postopanje. Češkoslovaška nima nobenih obveznosti niti po miniranih pogodbah niti po pogodbah z zavezniki. Francija je poleg tega sama dovolj močna za rešitev svoje zadeve.

Seja celjskega občinskega sveta

Celje, 22. januarja. S tričetrtinim zakasnitvjem je otvoril župan dr. Hrašovec ob četrti na 7 občinsko sejo. Odgovorja na interpelacije zadnje seje in naznani, da bo odslej pristojstvo občinskim sejam tudi zastopnik vlade, da more dati takoj potrebne informacije. Sledi poročilo posameznih odsekov. Pravno-personalni odsek predlaga, da se vsaki seji določita dva verifikatorja zapisnika. V stanovanjsko razsodišče se izvoli po 20 zastopnikov najemnikov oziroma hišnih posestnikov. Mestnemu knjigovodstvu se naroči, da sprejema od hišnih posestnikov zavrnjeno najemnin na ta način, da se deponirajo pri magistratu le knjižice, denar pa se naloži v celjskih denarnih zavodih. V domovinsko zvezo se sprejme železniški delavec Anton Jelen, mizarski mojster Anton Koprič in kuharica Marija Kosi. Provizorični sluga na mestni osnovni šoli Kmecl postane definitivni. Detektivom državne policije se določi za 1922 majhne nagrade za zadovoljivo službo pri stanovanjski oblasti. Radi malomarnega pobiranja nočnega davka se naloži d-narna globa Ant. Pristovniku (500 Din) in hotelirju «Uniona» g. Martinoviču 1000 Din. Priziv obeh se zavrne kot neutemeljen.

Ze dalj časa se opaža v Celju, da je Savinja ob večerih kalna. Kolikor se je moglo ugotoviti, izvira to ponesnaženje od tovarn v Ljubljani. Sklene se naprositi okr. glavarstvo in gradbeno direkcijo, da ta nadostatek čim prej odpravi. Za obrtno nadaljevalno šolo se prevzame jamstvo za eventualno kritje primanjkljaja za 1922-23. Odobre se izdatki za popravilo mestnega gledališča. Prošnji Friedrich Skaberneta za podelitev kino koncesije se ne more izreči lokalna potreba, ker ima občina že lastno koncesijo. Glede te se sklene principijsko, da se naj koncesijo prične izvrševati in naj mestni urad predloži konkretne predloge.

Radi sklepa obč. odbora pristopi mestna občina celjska kot družabnik k družbi za elektrifikacijo celjske kotline. Izvoli se sledeči odsek, ki bo zastopal pri sestankih za priprave tega podjetja mestno občino: Ivan Rebek (JDS), Maks Janić (SLS), Drago Zabkar (NSS), Alojzij Leskovšek (JSS). Pritegne se še uradni predstojnik in par strokovnjakov. Prošnje strank za instalacijo električnega toka se morajo vsled pomanjkanja električne sile odkloniti.

Seja se še nadaljuje

BILANCA NARODNE BANKE.

Beograd, 22. januarja. g. Danes popoldne je upravni odbor Narodne banke imel bilančno sejo. Od čistega dobička odpade državi 30.800.000 Din, akcionerji si bodo razdelili za leto 1922 20 milijonov dinarjev dividende. Generalna skupščina akcionerjev se vrši 4. marca.

Borza dne 2 jan.

Zagreb, devize: Dunaj 0.165 — 0.168, Berlin 0.55 — 0.62, Pešta 4.25 — 4.75, Milan 560 — 571, London 565 — 570, Newyork 115 — 117, Pariz 750 — 760, Praga 335 — 340, Svica 2250 — 2350, Varšava 0.42 — 0.44, elektr.: Ljub. kreditna 230 — 235, Praštrediona 1210 — 1230 Slov. eskomptna 159, Trb. premog. družba 725 — 740, Valute: dolar 112 — 114, avstr. krone 0.165 — 0.1675, češke krone 330 — 333, funti 550 — 554, lire 540 švic. franki 2225 — 2250; tendenca je bila danes mirna in promet slab, šele proti koncu so bile devize nekoliko bolj čvrste. Današnji tečaj odgovarja curlškemu tečaju dinarja 4 — 4.15, akoprav notira dinar faktično le 3.85.

Beograd, devize: Bukarešta 57 — 57.5, Berlin 0.59 — 0.62, Dunaj 0.164 — 0.170, Pešta 4.25, Sofija 70 — 75, Pariz 700 — 750, Praga 310 — 325, Zeneva 2200 — 2400, Milan 525 — 570, Newyork 110 — 113, London 525 — 530, valute: dolar 105 — 108, češke krone 310 — 315.

Dunaj, devize: Beograd 474 — 476, Berlin 3.25 — 3.35, Budimpešta 26.95 — 27.05, London 332.100 — 332.700, Milan 3376 — 3384, Newyork 71.350 — 71.500, Pariz 4564 — 4576, Praga 1967 — 1973, Sofija 444.50 — 445.50, Varšava 2.45 — 2.55, Curih 13.285 — 13.305, valute: dolarji 70.950 — 71.250, levi 423 — 427, n. marke 3.35 — 3.65, funti 331.300 — 332.300 fr. franki 4505 — 4535, lire 3342.50 — 3357.50, dinarji 465 — 470, poljske marke 2.25 — 2.55, leji 374 — 376.

Praga: Dunaj 4.70, Berlin 12.50, Rim 171.25, Budimpešta 133.25, Pariz 231.75, London 167, Newyork 35.80, Curih 669.75 Beograd 26.75, avstr. žig. krone 4.75, lire 171.25.

Berlin: Dunaj 30.62, Budimpešta 812, Milan 105.735, Praga 61.146, Pariz 141.643 London 104.488.12, Newyork 22.344, Curih 417.952, Brograd 15.960.

Curih: Berlin 0.025, Newyork 535.75, London 24.94, Pariz 34.45, Milan 25.45, Praga 14.90, Budimpešta 0.2025, Bukarešta 2.75, Beograd 3.80, Sofija 3.40, Varšava 0.01875, Dunaj 0.0075, avstr. žigosane krone 0.0076.

„Krvavi kardinal“

Pri metranju današnjega nadaljevanja našega romana „Krvavi kardinal“ se je zgodila neljuba tehnična pomota, kar nam naj c. čitatelji blagovolijo oprostiti. Tekst je zalomljen in se mora pravilno čitati takole: pričetek je v drugi koloni zadnjem odstavku 4. kolone naj se čita tekst prve in druge kolone (od „Okrog do izbranst pomašanja“). Nato se nadaljuje ostalo besedilo („Maulays“) do konca.

Cene v tuji valuti?

Varilo pokrajinske uprave in izjava trg. gremija.

Od predsedstva pokrajinske uprave za Slovenijo smo prejeli naslednji komunikat: „Pokrajinski upravi je bilo naznanjeno, da so se ljubljanski veletrgovci baje dogovorili med seboj, da bodo svoje blago oddajali svojim odjemalcem samo za tujo valuto. Vsi veletrgovci se opozarjajo, da je vsak tak dogovor, ako se je res izvršil, ne le nepatriotičen, temveč tudi neveljaven in protizakonit. S takim dogovorom izpodkopava se vera v dinar, ki je v naši državi zakonito plačilno sredstvo in s tem obenem se uničuje tudi njegova vrednost. Tak dogovor je naperjen direktno proti državi sami, ki štiti one, ki delajo na ta način proti njej.“

Kdor bi v posameznem primeru, držeč se tega dogovora, zahteval za prodajo blaga tujo valuto, se pregreši proti zakonu o pobirjanju draginje življenjskih potrebščin in brezvestne spekulacije, odnosno njegova pravilnost, kakor tudi proti zakonu z dne 17. aprila 1870, drž. zak. št. 43, ker s tem jasno izraža namen napovedati življenjske potrebščine, odnosno podraževati njih cene.

Pokrajinska uprava bo proti vsakemu, ki bi se pregrešil v tem smislu, najstrožje postopala in ga izročila sodišču, da ga doleti pravična kazen. Obenem opozarja pokrajinska uprava, da so glasom člena 8 pravilnika za izvrševanje zakona o pobirjanju draginje življenjskih potrebščin in brezvestne spekulacije tudi vsi prodajalci življenjskih potrebščin na debelo zavezani, označevati cene posameznim potrebščinam in sicer v zakoniti državni valuti, to je v dinarjih.

Z ozirom na predstojeci uradni komunikat pokrajinske uprave smo prejeli od gremija trgovcev izjavo, da ni niti gremijski odbor, niti nobena sekcija gremija na nobenem zborovanju sklenila, da prodaja blago samo za tujo valuto. Gremiji ni o takem sklepu, odnosno dogovoru ničesar znane.

VLADNI KOMUNIKE O DRAGINJAH

Predsedstvo pokrajinske uprave nam pošilja obznanje, v kateri je m. dr. rečeno: Zadnje dni se širijo vsled padca dinarja med prebivalstvom, in sicer ne le med konsumentmi, temveč tudi med trgovskimi in bančnimi krogi najfantastičnejše vesti o mobilizaciji naše vojske, o velikih kreditih za vojsko in slično. Te vesti so povzročile vznemirjenje med poslovnimi krogi. Konsumenti so začeli z mrzlično naglico nakupovati blago, ker menijo, da bo draginja vedno bolj naraščala. Na podlagi uradnih poročil se obseva občinstvo, da so vse vesti o kaki mobilizaciji, o kreditih za vojsko itd. docela izmišljene in da ni nobenega povišanja za vzemirjenje. Naš finančni položaj se v resnici izboljšava. Dinar se mora dvigniti. Vlada z vsemi sredstvi pospešuje izvoz(?) o čemur priča pred kratkim dovoljeni izvoz prašičev, svinjskega mesa in masti(?), moke od uvožene pšenice, otrobov, odpadkov od sladkorne pese in hrastovih pragov. Vse to mora brezdomno povzroči štiti dotok tujih valut. Konsumenti se v lastnem interesu opozarjajo, naj se v so-

Mariborska nedelja

Na večer. V peči prasketa ogenj in tunaj škriplje mraz, kot sem si ga želel v zadnjem nedeljskem kramljanju. Le da je to škripanje veliko manj poetično, kot sem si ga slikal v dnevi mokrih luž. Komaj par dni je vmes, pa smo padli v vrtnice divjanja cen, ki divja kot besni snežni meteži. Mariborčani so se na to nedeljo pripravljali, kot bi imela otvoriti sedem letnih let. Navallili so na trgovine s torbami, jerbasi in vrečami. In trgovci so komaj ugrabili čas za prenumeriranje. Od ust do ust je vršalo skozi ulice: „Dinar prvi navzdol,“ po bankah in kontarjih so brneli telefoni in nihče ni imel denarja, banke niti vložkov niso izplačevale. In šlo je od ust do ust — na lagajo v tujih valutah. gremo torej za Avstrijo, Madžarsko, Poljsko... In mraz je pritiskal, na večer si srečeval same vprašujoče oči. Ko pa se je nagnil delavni dan in so žarele obločnice na promenadi, je zginita tudi skrb z ulic in zopet se je družba smejala, kramljala, življenje je dihlo kot druge dneve, težki kožuhi so kljubovali mrzli noči in kmalu se je val množice bližal razkošno osvetljeni Götzevi dvorani, kjer je hotel ves Maribor okusiti čar pravične japonske noči, zajeti odlomek življenja iz bajne ulice vztočnega mesta Tokija.

Japonska noč — saj to je bil ta teden motto vseh onih, ki imajo in onih, ki nimajo. Po ulicah je šumelo stoterih in stoterih svetilnih oblik in kmalu je v morju luči lesketalo tisočero fantastičnih barv, le peetre balie in pentile so zakrivala smejoča, vabljiva telesa. Življenje je zaplalo ob zvokih zoda. vse v razkošju razvenele

danjem času kolikor mogoče vzdrževati večja nakupovanja. Prebivalstvo v drugih krajih države se ni dalo begati od neresničnih in tendencioznih vestí.

Politične beležke

+ Priprave na volitve v ljubljansko - novomeškem volilnem okrožju od strani demokratske stranke so v polnem tiru. V soboto in nedeljo so se vršili v več okrajih sestanki, ki so se vsi izrekli z željo za napredno koncentracijo in obsojajo vse one, ki jo odklanjajo. Sestanki so dalje zavzeli stališče h kandidaturam v posameznih okrajih Na vseh sestankih se je pokazalo popolno soglasje, veselje do dela in zaupanje v vodstvo. Kandidature so predložene na belstevu radi razglasitve, čim se končno ugotovi nemogućnost koncentracije neklerikalnih strank na deželi.

+ Srežki kandidat JDS za okraja Laško - Brežice. Na zboru zaupnikov v Zidanem mostu je bil postavljen za okrajnega kandidata za srež Laško-Brežice laški župan dr. Franjo Roš in kot njegov namestnik g. Holly iz Brežice.

+ Enotnost demokratske stranke. Nasprotniki demokratske stranke, ki niso maloštevilni, ker se te stranke bojijo, se tolažijo vedno z nekakim razdorom, z nekimi strujami v demokratski stranki. Tako so tudi razglašali, da vlada razdor med dr. Ribarjem, nekdanjim skurščinskim predsednikom in zagrebškimi „Pribičevići“. Pa se je oglasil dr. Ribar sam v „Riječi“ in je temeljito demantiral vse te glasove. On ne pozna nobenih „krič“ in „struj“ v demokratski stranki, katere volilni program so podpisali vsi dosedanj demokratski poslanci, ker on popolnoma odgovarja programu demokratske stranke. Izjava dr. Ribarja je zelo oločna.

+ Zopet nova stranka. „Skupina okoli Slov. Naroda“ poroča v večeršnjem svojem glasilu, da se odslej imenuje „narodno-napredna stranka“. Priznava, da je program demokratske stranke brezhiben, potreba stranke se pa utemeljuje s tem, da bo metoda nove stranke druga od stare demokratske stranke. Kot delovni program se navaja: sporazum s Hrvati, boj režimu, delo za konsolidacijo države (v vsem tem se program krije z nami), dalje hoče revizijo ustave (radi nedeljivosti Slovenije), demokracija pa pravimo, da za revizijo ustave zdaj ni čas. Programski članek dalje trdi, da smo nacionalno takorekoč nasičeni (pozabil je na Koroško in Primorje), in da se nam ni več bati, da bi nam klerikalizem zrastleč čez glavo (?). Jero stranke naj tvori meščanstvo t. j. srednji sloji. V pripravljalnem odboru so dr. Ivo Tavčar ml., dr. K. Triller, dr. Vl. Ravnihar, dr. Vodušek, avtokatje; Jelačin, veletržec; Danilo Saplja, ravnatelj Pogrebnege zavoda; A. Ferant, vrtnar; Rasto Pustoslavšek (Slov. Narod); Fran Skulj, učitelj. Pripomniti je še, da je s tem odpadla takozvana „Jugoslovska zajednica“. — Ustanovitev nove stranke je v dobi splošne želje po napredni koncentraciji vsehkar zanimiv pojav.

+ Volitev ljubljanskega župana. V soboto ob 11. dopoldne se vrši prva seja novega občinskega odbora, na kateri se izvolita župan in podžupan. Združeni klerikalci in komunisti imajo v občinskem svetu 33 mandatov, demokraci 5, NSS 4, skupina „Slov. Naroda“ 4, socijalni demokrati 1. Klerikalno - komunistični kandidat je dr. Perič.

+ Proletarski blok. Na pobudo komunistov in NSS, ki je 7. t. m. sklenila kreniti „na levo“ po govoru g. Brandnerja, se je vršila v nedeljo ves dan kon-

ferenca v ljubljanskem Železničarskem domu, katere so se udeležili razni komunistov in Peričevih socialistov tudi odpotniki klerikalne Jugoslovske strokove zveze, dalje pa v imenu NSS g. Pakin in Juvan. Oost je bil g. Dimnik iz Krškega. Komunisti so zahtevali, da mora, kdor hoče v blok podpisati socialistični program Karla Marxa (komunizem vseh produktivskih sredstev zlasti obratov in zemlje). Glede NSS so se posebej zahtevali, da ne sme biti med kandidati g. Deržič. Oficialni socialisti so sodelovanje odklonili. Peričevci so gladko sprejeli predloge, NSS pa si je odločitev pridržala, da skliče za danes izredni sešatek načelstva, za nedeljo pa shod zaupnikov.

+ Kupčija mariborskih Nemcev z radikalei. Iz Maribora nam poročajo: Sedaj se je razvedelo, kakšne pogoje sta stavila zadnjič pri obisku radikalnega ministra Zupaniča v Mariboru dr. Orsel in Nassko. V mariborskih narodnih krogih vlada veliko razburjenje, kajti Nemci zahtevajo za kompenzacijo, da volijo radikale, vrnitev nekdanje Marburgorhütte, ki jo je predlansko prevzela mariborska podružnica SPD ter jo izvršno upravlja kot Mariborsko kočjo. Proti nemškemu rekurzu so se izrekli tudi vojaški krogi iz tehničnih vzrokov. Mariborski Nemci zahtevajo tudi vrnitev gledališkega poslopja, v kateri zadevi še leži norešen rekurz pri notranjem ministru. Nemci se hvalijo, da jim je dr. Zupanič obljubil svojo pomoč. Včeraj se je zbral širši odbor mariborske krajevne organizacije JDS ter je soglasno sklenil resolucijo, ki izreka, da ne sme vlada v volilni dobi odločati o tako važnih zadevah nacionalno - političnega značaja in naj to reši nova vlada, ki pride iz parlamenta. Demokratska stranka opozarja vse nacionalne kroge na nevarnost, ki preti slovenskemu Mariboru, protestira proti takemu postopanju in odklanja vsako odgovornost za posledice.

+ Iz volilnega gibanja na Hrvatskem. Okrajna zborna demokratske stranke v Karlovcu in Pisarovini sta sklenili soglasno, da predložit za nositelja liste v zagrebškem volilnem okrožju gosp. dr. Edo Lukiniča, dosedanjega predsednika narodne skupščine. Za kandidata v karlovcem okraju je določen gosp. dr. Ivan Tuškan. — Kandidaturi dr. Gliša Tadića v kostañinskem okraju se je pridružil tudi petrinjski okraj. — V volilnem okraju Dvor je proglašena kandidatura g. Milana Pribičevića in tei proglašitvi se je pridružil tudi okraj Glin. — V Zagrebu se je hotelo postaviti za kandidata izrazito jugoslovske osebnosti, da se nastopi složno proti frankovski. Predlog je izšel v „Slobodni Tribuni“, ki je takoj naslednji dan prišla s predlogom da bi bil ta kandidat — dr. Trumbić.

+ Juriš Pašičeve vlade na južno Srbijo, pod tem naslovom priobčuje „Demokratija“ članek, v katerem pravi, da radikaleci v južni Srbiji niso čisto nič strankarsko organizirani in se zato zanašajo le na nasilje. Z vsi silo so se vrgli na južno Srbijo, najprej so tam odpustili vse neradikalne uradnike in jih nadomestili z radikalnimi, ki terorizirajo narod. „Demokratija“ piše: Glavni in prvi ukazi nove vlade so se nanašali na južno Srbijo. Pod lažnjivim izgovorom, da vzpostaviti tam red in avtoriteto državnih oblasti, kakor je to z neke višine izjavil novi minister Vujčić, je razglašala iz južne Srbije vse uradne uradnike demokratskega mišljenja. Ta vladina ukaz na politika v južni Srbiji je najboljši dokaz, da radikalna vlada ne mara za svobodno volitve, ker ji one niti od daleč ne bi dale onih rezultatov, ki si jih radikaleci želijo. Svoj članek kon-

čuje „Demokratija“ z besedami: „Mi, ki verujemo v zdravo zavest naših državljanov na jugu, katerih odporčnosti niti Turčija v petih stoletjih ni mogla vpozniti in ki so se pred svetovno vojno občutili teror radikalne policije; mi, ki imamo najboljšje mnenje o teh naših oddržavljenih južne Srbije — verujemo, da se oni ne bodo vklonili in vplašili pred nasilji radikalne policije in da bodo pokazali dne 18. marca, da je južna Srbija demokratska.“

Po svetu

— Beg kristjanov iz Carigrada. Časopisje poroča, da je do sedaj zapustilo Carigrad 284.000 kristjanov, to je skoraj vsi Grki, Armenci in Rusi, da se na ta način ognje represalijam od strani Turkov.

— Grška vlada konfiscirala imovino kralja Konstantina. Grška vlada je konfiscirala vse zapuščino umrlega kralja Konstantina in jo proglasila za državno lastnino.

— Novi predstavnik Anglije v reparacijski komisiji. Po poročilih londonskega lista „Daily Chronicle“ pride v reparacijsko komisijo mesto odstopivšega Bradburyja lord Fisher.

— Oboroževanje Amerike. Amerika bo imela letos 137.000 mož stalne armade. Predsednik Harding se je odločno upri predlogu, da naj bi se stanje oborožene sile znižalo na 100.000 mož. Amerika pa se tudi sicer pripravlja za vse slučaje ter producira v znatni meri strupene pline. Razen tega je zahtevala vlada naknadni kredit v znesku 6 in pol milijonov dolarjev za moderniziranje bojnih ladij.

— Statistika Poruhirja. V rudokopih zasedenega Poruhirja dela 81.955 delavcev iz inozemstva. Narodnostno je številčno stanje delavstva sledeče: Poljakov je 52.708. Holandcev 1922, Jugoslovanov 3867, Italijanov 950, Čehoslovakov 6324, Rusov 1539, Avstrijcev 7201, Madžarov 1777, Švicarjev 134, Francozov 35, Belgijcev 192, Luksenburžanov 32, iz Alzacije-Lorene 1041, iz Malmédije 84, iz Odanske 872, iz saarske oblasti 2606 in ostalih 247. — Nemcev je zaposlenih v rudokopih 463.425 (84,97 odst.), ostalih je torej 15.035 odst. Dnevno se izplača rudarskim delavcem 2200 milijonov mark mezde.

Prosveča

Ljubljanska drama.

Torek, 23.: Zaprtó.
Sreda, 24.: „Madame Sans Gene“. Izv. Cetrtak, 25.: „Cudež sv. Antona“ in „Črna dama iz sonetov“. A.
Petek, 26.: „Lilium“. D.

Ljubljanska opera.

Torek, 23.: „Lakme“. B.
Sreda, 24.: „Mefistofeles“. E.
Cetrtak, 25.: „Nižava“. D.
Petek, 26.: „Gorenjski slavček“. A.
Sobota, 27.: „Triptychon“. C.

Mariborsko gledališče

Torek, 23.: „Čvor“. C, kupont.
Cetrtak, 25.: „Čvor“. Izv.
Sobota, 27.: „Traviata“. Izv.

Mariborsko gledališče. Danes se vrši premiera znamenite Petrovičeve komedije „Čvor“ (vazel). Ta veseliga je bila 2 leti na repertoarju zagrebškega gledališča. Cela vrsta interesantnih zapletov povzroči res pravi vazel, ki ga Petrovič z mojstrsko tehniko reši še zadnji hip.

„Madame Sans Gene“ ima svoje zasluženo mesto v repertoarju vseh gledališč. Spada med igre, v katerih tiči razen lepih form, smešnih situacij in bistroumnosti še nekaj več. Tako je v dejanje Madame Sans Gene zavita ideja o zmagi pravice, preprostosti in zdrave pameti nad

bleščečo sebičnostjo, nadutostjo in malenkostjo. Madame Sans Gene se v Ljubljani v tekoči sezoni ponovi. Premiera bo v sredo dne 24. jan. Režijo vodi g. Putjata. Glavne tenake vloge igrajo ga. Nablodska Katarina, ga. Wintrova kraljica napolska, gna. Mira Danilova princezna Elizab. V moskih vlogah nastopijo g. Putjata-Napoleon, g. Gregorin-maršal Le-febvre, Kralj Fouché in g. Peček-Neipperg.

Umetnostno-zgodovinsko predavanje je v soboto zvečer zopet priredilo umetnostno-zgodovinsko društvo v Ljubljani v predavalni dvorani univerze. Predaval je profesor dr. J. Dostal o „Umetnosti zgodnjega srednjega veka“. Predavatelj je na podlagi mnogostopletnih akopičnih slik demonstiral umetnost starokršćanskih katakomb ter njen razvoj, pokazal na nekaterih plastikah in sarkofagih umetnostno stremljenje prvih kristjanov ter nato obširneje obdelal starokršćansko baziliko. Preko miniaturnih irskih iluminiranih psalterijev je nato povedel k romanski umetnosti v Nemčiji, Italiji in na Francoskem ter obdelal posebno arhitekturo. Predavanje je bilo, kakor vsa dosedanja predavanja umetnostno-zgodovinskega društva, izvršno obiskano. Prihodnjé predava vseučilišni profesor dr. Izidor Cankar o umetnosti italijanske renesance.

Sokolstvo

Sokol I. v Ljubljani ima svoj redni letni občni zbor na svečnico dne 2. svečana dopoldne. Kraj in spored se be pravočasno objavil. Odbor.

Sokol Ljubljana II. vabi svoje člane na 11. redni občni zbor, ki se vrši v nedeljo, dne 28. t. m., ob 9. uri dopoldne v telovadnici državne realke. Dnevni red je objavljen v društvenih prostorih na realki. Zdravo!

Sokol v Trzinu ima svoj redni občni zbor z občajnim vzporedom v soboto 27. t. m. ob 8. uri zvečer v salonu pri Jegliču. Zdravo! Odbor.

Sokolsko društvo v Radovljici ima svoj redni letni občni zbor v ponedeljek, 29. t. m. ob 20. u. občajnim dnevnim redom. Kdor bi hotel med slučajnostmi staviti kak predlog, ki ne spada direktno k dnevnemu redu, ga mora do 25. t. m. predložiti odboru, ker se sicer o njem ne bo razpravljalo. Posebnih vabil za ta občni zbor se ne bo razpošiljalo. Odbor.

Glavna skupščina Sokola v Zagorju ob Savi se vrši v nedeljo, 28. t. m. ob 14. u. Sokolskem domu. Člani in članice, udeležite se skupščine polnoštevno.

Sport

S. K. Primorje v Ljubljani. V sredo dne 24. t. m. ob 20. uri sešatek nogometne sekcije v restavraciji Union (soba vse v „Rozah“). Dnevni red: volitev odbora nogometne sekcije in kapetana. Dolžnost vshe nogometašev je, da se sestanka udeležijo! Tajnik.

Sankališče v Bohinjski Bistrici je bilo v nedeljo, dne 21. t. m., odprto ob zadovoljivi udeležbi občinstva. Sankališče je izbornu urejeno in saninec zelo ugoden. Sankaci dobe potrebne informacije za sankanje v Bohinjski Bistrici, pri Jugoslovanski zvezi za tujski promet v Ljubljani, v trgovini Magdič nasproti glavne pošte in pri Zimsko sportnem savezu v Narodnem domu.

Sneg in vihar v Jugoslaviji

Po poročilih, ki prihajajo iz številnih krajev naše države, so divjali zadnje dni po vsej severni polovici Jugoslavije silni snežni viharji in zameči, ki so napravili ogromno škodo. Snežni vrtnici so bili še mnogo hušji, kakor oni, ki so pred šestimi tedni objeli zapadni in južni del države in zahtevali zlasti v Bosni takrat tudi okoli 20 človeških žrtve.

V Srbiji, Vojvodini, Hrvatski, Slavoniji in Bosni je ponekod železniški promet popolnoma ustavljen, ker so vlaki običajli kar na odprtih progah v snegu. Enaka neizgoda se je, kakor smo že poročali, zgodila v soboto tudi kralju na lovi v Belju. Le Sloveniji je prizaneslo neurje, čeprav je tudi pri nas bil zelo neprijeten veter. Beograd sam se je v petek in soboto kopal v snegu. Po ulicah je bilo kljub prazničnosti le malo ljudi, trgi pust in tramvajski promet ustavljen. Vlaki so prihajali z ogromnimi zamudami, iz Subotice in Zagreba pa sploh niso prišli. Izostal je celo ekspresni vlak iz Pariza in to ne toliko radi snega, kolikor radi silnega mraza. Zmrznilo se mu namreč parne cevi.

Na novosadski postaji je v petek vlak, ki vozi v Stari Bečej, skočil s tračnic, ki so bile pokrite z ledom. V Osijeku sneži še neprestano. V mestu je ustavljen tramvajski promet, v okolici leži sneg do dva metra visoko. Vlaki imajo kolosalne zamude. V vsej zapadni Bosni besnijo veliki meteži. Med Banjalko in Sarajevom je ustavljen železniški promet. Velike plasti snega pokrivajo telefonske in brojavne droge, žice so potrpane. V Slatinici in Čadžavi je sneg tako zasul tamkajšnje orožniške postaje, da orožniki celo s streh ne vidijo drugega pred seboj kakor samo veliko snežne morje.

Zagrebški vlaki imajo vsi velike zamude, tako beograjski 12 ur, dočim so vlaki iz Osijeka in Bjelovara običajli na odprti progi v tri metre visokem snegu. Normalen je le promet med Zagrebom in Bakrom.

Prekmurski glasovi

Iz naše fare, ki leži 10 km vzhodno od Murke Sobote, se malokdaj kaj sliši. Sicer pa poteka tukaj življenje zares mirno dan za dnem. Pokrajna, ki je edina vinorodna v Prekmurju, ima pridno, trdnostno in mirno ljudstvo. Če se pri tej ali oni hiši pripeti kakšna nezgoda, bodisi da si je kdo zlomil ali spahnil nogo, bodisi da je obiskal kakega posestnika tat, ali če je imel sosedov Janči to smolo da se je moral 10. jan. poročiti, pa vestni kronisti take in enake neizgode in epizice zabeležujejo in objavljajo v Kleklovih „Novinah“. Da so pa ljudje res do brosrčni, so pokazali pred nekaj dnevi, ko je posestniku Stefanu Horvatu v Bogojini št. 75 požorela ob filovskem bregu stočeha hiša. Nabral je po občini toliko milih darov, da si bo kaj kmalu zopet vzpostavil domačijo.

Človek, ki se je naselil med temi ljudmi in jih spozna, mora postati zadovoljen. Prazen strah imajo oni, ki se boje priti v Prekmurje. Razpisana so učiteljska mesta po celem Prekmurju. Oni, ki mislijo, da ne smejo iti služiti tako daleč, da bi jim izgnila šmarna gora z obzorja, sereča ne bodo kompetitrali. Povedano pa bodi, da se da v Prekmurju tudi nedolgo živeti. Marsikdo raje je enkrat Mure pod peto razmeri dalje, kakor da bi se potrudil semkaj. Je predaleč, pravi.

In vendar so svoj čas prihajali tudi Madžari od vseh strani v zares lepo Prekmurje. V stari kroniki naše šole se vidi, da je služil tukaj med drugimi celo eden iz Debrecina. Skrb nas vseh Slovencev pa mora biti, da se taki eksperimenti nikoli več ne povrnejo. Saj, ko gre človek sedaj v času kolonovanja zvečer po vasi, in čuje iz te ali druge hiše starodavne in mile slovenske popevke, se mu mora skrčiti srce ob misli, da hoče grabežljiv tujec zopet zavladati po teh krajih. Morda mareskoga tudi to plaši, ker misli, da so ljudje nasprotni učiteljstvu, ki prihaja iz Kranjske ali Stajerske. Ta negotovost se bere lahko na obrazu vsakega novodostelca, ki stopi na dolnjelendavskem kolodvoru iz vlaka. Ko pa je nastopil službo v kraju, kamor je bil dekretiran, pa vidi po nekaj dneh, da ni prav nič hudoga, pa naj živi med katolíki ali evangeličani. So seveda tudi kraji, kjer trpo razmere vsled slabih prometnih zvez. Takšne kraje pa dobimo tudi po drugih delelah.

Hrana je tukaj dobra in razmeroma poceni. Tako nam pravzaprav dela neprivilegije samo v šolskem poslopiju stanujoča rodbina tukajšnjega kantona, bivšega nadučitelja, ki je bil zaradi protidržavnega rovarstva odpuščen iz šolske službe. Ima krasno stanovanje. Pred dvema mesecema je bila razpuščena tukajšnja orožniška postaja in se je v dotični hiši izpraznilo stanovanje. Ali bi se ne mogel orglave preseliti v ono hišo, da bi na pravil prostor učiteljstvu, ki se mora potikati po tesnih in temnih čumnatah. Naga nam tudi pošta. Dve pismi, ki sta vsebovali poročila o tukajšnjih narodnostnih razmerah in ki sta biti oddani že pred šestimi tedni, sta se kratkoma izgubili. To pa kriči po najtemeljitejši remedurli.

Domače vesti

* Zaroka kraljevega kuma. Princ Albert, sin angleškega kralja Jurija, vojvoda Yorški, se je zaročil s Elizabeto, hčerko grofa Stratmora. Princ Albert, kum našega kralja pri poroki, je kapitan v angleški letalski komandi. Njegova zaročenka je ena najlepših devojč v Angliji.

* Voditelj jugoslovanskih nacionalistov težko ranjen. Iz Osijeka poročajo, da je bil v sredo zvečer izvršen atentat na voditelja tamošnje organizacije jugoslovanskih nacionalistov, Branka Mašića, urednika nacionalističnega lista «Budućnost». Neki dijak, pripadnik frankovske stranke, je z revolverjem streljal na Mašića v trenutku, ko je ta zapuščal kavarno «Royal». Mašić je bil zadet v koleno in težko ranjen. Ker je nastopilo zastrupenje krvi, je malo upanja, da bo okrev.

* Rumunsko odlikovanje poljskega poslanika v Beogradu. Rumunski poslanik na našem dvoru Demandi je v soboto izročil poljskemu poslaniku na našem dvoru najvišje rumunsko odlikovanje, veliki križ rumunske krone.

* Uradniški vprašanje rešujejo radikalci — pravi beograjska «Demokracija» — tudi brez posebnega zakona prav radikalno. Kdor ni radikalni, tega enostavno odustijo iz službe, kdor je pa njihov človek, dobi tudi brez kvalifikacij dobro mesto. Zelo poenostavljena administracija, ki se ne briga o strokovni usposobljenosti in uradniški vestnosti.

* Naši pravosodni odnosi s Čehoslovaško in Avstrijo. Da se urede odnosi med našo državo ter Čehoslovaško in Avstrijo, ki se tičejo pravosodja, zlasti kazenskega, je odlojena posebna konferenca, ki se bo koncem prihodnjega meseca vršila v Beogradu.

* Izseljevanje iz Julijske Krajine. Na delo v Ameriko je odšlo v doli od 1. julija 1922 do konca leta iz Italije 42.057 ljudi, med temi iz Julijske Krajine 3718. To je najboljši rezultat, kako se naši sorojaki počutijo po novim gospodarji. Tudi letos se pripravljajo, kakor poroča «Goriška Straža», mnogi naši ljudje za izselitev v Ameriko. Čeravno jih sili k temu beda, a še bolj postopanje Italijanov, jih vendar «Goriška Straža» pozivlja, naj dobro premislijo, predno se odločijo za ta korak, da ne dožive bridkega razočaranja.

* Novi tržaški podprefekt Domeni-
co deli Santi je koncem prošlega tedna prevzel svoje posle na prefekturi v Trstu. Deliti Santi je bil ob času prve italijanske okupacije civilni komisar za tolimski okraj s sedežem v Kobari-
du. Po mišljenju je najpanda fašist.

* Izseljeniški odsek ukinjen. Minister za socialno politiko je ukinil izseljeniški odsek v svojem ministru in prenesel kompetenco odseka na izseljeniški komisariat v Zagrebu.

* Mariborska «Straža» pred sodiščem. Po razpustu narodne skupščine je bilo proti «Straži» vloženih že 15 tožb radi častitkaje, ko na njen odgovorni urednik Pušenjak dobil vabilo k sodišču, je vrnil vabilo s pripombo, da je član finančnega odbora in že zato imun. Preiskovalni sodnik je vprašal višje sodišče, če se smatrajo člani finančnega odbora še vedno za imune in kdo je v tem slučaju kompetenten sklepati o izročitvi teh bivših poslancev k sodišču. Višje deželno sodišče je odgovorilo, da je vprašalo za mnenje ministra pravde, do odgovora pa naj preiskovalni sodniki skrbijo, da zadeva ne zastara.

* Početni avtobusi za Dalmacijo. Iz Nemčije je prišlo v Split devet velikih poštinih avtobusov na račun reparacij. Vsega skupaj dobi Dalmacija 25 avtobusov, ki so namenjeni za poštno službo od Obrova do Metkovića. V vsakem avtobusu je prostora za 12 oseb.

* Borojevičevi vojni spomini. Iz Beograda poročajo, da je pokojni avstrijski vojskovodja Svetozar Borojevič zapustil Jugoslaviji svoje memoare, katere je vodil ves čas svetovne vojne. V teh memoih se nahajajo važne vesti, a memoari se zankaat še ne morejo objaviti. Priloženi so avtentični dokumenti in zaupni akti — avstrijski in italijanski. S to svojo zapuščino je Borojevič hotel potrditi svoje slovan-
sko čustvo. Kakor znano, se je Borojevič po prevratu potegoval za sprejem v našo armado, zahteval pa je čin vojvode. Ponudili so mu čin generala, kar pa je on odklonil. Borojevičeva vdova živi v naši državi.

* Vrnjeni naši parniki. Po poročilu iz Beograda, bo italijanska vlada koncem tekočega meseca vrnila našim brokolastnim zadnjih šest parnikov, ki so plovili doselej pod italijansko zastavo in na račun italijanske vlade, a so bili v smislu svoječasne spora-
zuma med dr. Trumbićem in Bertolijem prisojeni nam.

* Posojilo beograjske občine. Beograjska občina namerava pred zaključkom velikega posojila na angleški komitet posojila nekoliko milijonov dolarjev pri Prvi hrvatski štedionici v Zagrebu. To posojilo bo koristilo za izplačilo nekaterih občinskih dolgov.

* Iz «Uradnega lista». «Uradni list» po kraljske uprave za Slovenijo objavlja v včerajšnji številki zakon o postopanju pri delitvi državnih imovin v svrhu agrar-
ne reforme, zakon o brezobrestnih posojilih združbam naseljenih dobrovolcev.

poljedelcev in drugih interesov agrar-
ne reforme ter začasni pravilnik o upo-
rabi znakov za obelikevanje vodne poti.

* Izpremembe v državni službi. Dr. Ivan Perić, tajnik študentskega razreda pri našem poslanstvu v Berlinu, je imenovan za tajnika drugega razreda na dose-
danjem službenem mestu. — Za časovna ru-
darsko-računska asistenta sta imenovana: Ljudevit Sinkovec, absolvent višje
reake v Idriji, pri upravi rudnika v Vrd-
niku in Albin Smid, absolvent višje gim-
nazije v Kranju, pri upravi solarne v
Kreki. — Ivan Sadu, pisarniški pristav
okrožnega rudarskega urada v Celju je
trajno upokojen.

* Absolventi celjske rudarske šole bo-
do imeli v vojaštvu late ugodnosti kot
absolventi poliprivrednih in obitnih
srednjih šol.

* Zavod za statistiko manjšinskih na-
rodov. Na dunajski univerzi je bil v pe-
tek ustanovljen institut za statistiko
manjšinskih narodov. Vodja instituta je
privatni docent dr. Winkler.

* Sprejem davčnih praktikantov. V pod-
ročju delegacije ministristva financ za
Slovenijo je izpraznjenih več mest davč-
nih praktikantov z začetnim adutom let-
nih 600 Din in pripadajočimi draginskimi
dni dnevnici. Vpoštevanje se samo pro-
silci, ki imajo najmanj nižjo srednješol-
sko izobrazbo. Prednost imajo prosilci z
več nego štirimi razredi srednješolske iz-
obrazbe. Prošnje je vložiti v 14 dneh.
Prosilci, ki so dovršili 20. leto starosti,
morajo tudi dokazati, da so izpolnili ak-
tivno vojaško dolžnost ali pa da so jo
trajno oproščili.

* Smrtina kosa. Včeraj je po daljši bo-
lezni umrla v Ljubljani za. Marica Kette,
soproga trgovca g. I. Ketteja na Alek-
sandrovi cesti. Bila je navdušena turisti-
nka in imela odprte roke za vsako na-
rodno društvo. — V celjski bolnici je
umrl davčni nadupravilec v pok. Franc
Stiplovec, svoječasno edini zavedni Slo-
venec pri celjski davkarji. — V Radom-
liah pri Kamniku je umrl v soboto v 78.
letu starosti nadzornik v pok. Ivan Vi-
dregar. — V Mariboru je v nedeljo pre-
minula ga. Jospina Leupušek, roj. Pe-
rušek, soproga ravnatelja «Drave» v Ma-
riboru. — Na Zg. Poljskavi je umrl dne
21. januarja posestnik g. Karl Herman,
oče ravnatelja podružnice «Centralno
hanje» v Mariboru g. Maksa Hermana. —
V Sevnici je umrla dne 20. jan. za. Ma-
rija Vrščaj v starosti 77 let. — Blag jim
spomin; uglednim rodbinam iskreno so-
žalje!

* Pasteurjeva proslava v Mariboru. V
soboto je v mariborskih srednjih šolah
predaval zdravnik dr. Toplak o delu in
življenju Pasteurja. Včeraj zvečer pa je
proslavila njegovo stoletnico tudi ma-
riborska ljudska univerza, ki je priredila v
kazinskih dvorani predavanje za širše ob-
činstvo. Tudi tu je predaval zdravnik dr.
Toplak.

* Monopolne takse na vžgalice so se
neznatno spremenile, vendar pa ostane
prodajna cena vžgalice nespremenjena.

* Posebna vodovodna naklada za Ljub-
ljano. Pokrajinska uprava za Slovenijo
je mestni občini ljubljanski dovolila, da
sme v delno kritje stroškov za vzdrže-
vanje in obratovanje občinskega vodovo-
da pobirati v letu 1923 posebno 12odst.
vodovodno naklado od povprečja najem-
nin v dvoletju 1921 in 1922.

* Celjska dijaška kuhinja je razpela-
na na razne korporacije, denarne zavode ter
zasebne poštne položnice ter prosilci, da
vsak posameznik prispeva po svoji moči.
Društvo ima vsled splošne bede okoli 80
diakov na hrani, prispevki pa so bili do-
slej zelo pišili.

* Kamenarovičev list, ki je Jadranski
banki vedno na razpolago za njene ma-
hinacije, priobčuje o volitvah za Poko-
pijski zavezd notico, ki je polna laži in
zavijanj. Morda se «Slov. Narod» tudi
tokrat opravičuje s tem, da je napad —
plačan.

* Na naslov monopolne uprave. Iz
krogov vojni invalidov-trafikanov na
deželi smo prečeli: Kakor se čuje, namer-
ava monopolna uprava prodajalcem to-
baka znižati še en odstotek zasluzka, ta-
ko, da bi imeli namesto 6 komaj 5 odstot-
kov kosmatega zasluzka. Trafikanti na
deželi bodo s tem močno oškodovani. Po-
misli je namreč treba, da imajo nekateri
3 do 4 železniške postaje dnoč do glave-
ne zaloge tobaka, vsled česar je tako
na raznih stroških izgube en odstotek za-
sluzka. Bolša trafika v industrijskem
krajju ima 5000 do 10.000 Din prometa
na mesec, pravega zasluzka pa komaj 200
do 500 Din, slabše trafike pa komaj 50
do 200 Din. Vrhutega imajo trafikanti za
dohavo tobaka večina denar izposojen
in morajo plačevati 5- do 8odst. obresti.
Upravičeno smo pričakovali, da nam bo
monopolna uprava vsled našega bedne-
ga položaja dala nazaj, če ne 10 pa vsaj
8 odstotkov, namesto tega pa nam je
se odvzela en odstotek zasluzka. Apeli-
ramo na vse merodajne činitele in na
osrednje vodstvo vojni invalidov, da in-
tervenira pri monopolski upravi in ji
dokaže naš obupni položaj.

* Oporočilo onim, ki se nameravajo iz-
seliti v Ameriko. Generalni izseljeniški
komisariat v Zagrebu objavlja: Glavom
uradnega poročila je kvota za izseljeva-
nje v Zedinjene države izčrpana. Vsled
tega se do 1. julija 1923 v nobenem slu-
čaju ne bo izplačala odobritev za izselitev
v Zedinjene države in se tudi ne bodo
sprejemale prošnje za izstavitve potnih
listov za Ameriko.

* Ogromni snežni zameti na Stajerskem
Kakor poročajo graški listi, je na Gor-
niem Stajerskem vrošli teden padlo to-

liko snega, kakor ga ne pomnijo že do-
gosto leto. Nekateri vasi so popolno-
ma odrezane od ostalega sveta. Po dol-
linah je snega po dva metra, po hribovi-
tih krajih pa celo po tri metre. Ker so
ljudje lani le malo pridelali, se boje, da
bo v zasneženih vaseh nastala lakota.

* Japonska noč v Mariboru. V soboto
je mariborski umetniški klub «Grohar»
priredil pod navednim naslovom veliko
plesno veselico v Goetzovem poslopju.
Naval je bil tak, da ga ljudje ne pomnijo.
Glavno reklamo sta prekrbela «Slove-
nec» in «Straža», ki sta pisarila, da bodo
ljudje plesali v Budovem trebuhu. To si-
cer se ni zgodilo, kajti Buda je sedel ne-
moteno pred svojim hramom in z očetov-
sko zadovoljnim smehljajem gledal na pe-
tre valove plesajočih parov, ki se niso
nič zmenili za njegov čustiljivi trebuh.
Dekoracije v pristnem japonskem slogu
so nadkrilile vsako pričakovanje. Budov
«tempelj» je nosil na krovu celo vojaško
godbo, v notranjosti pa je bil pretvorjen
v krasen japonski bar, kjer so lepe ge-
žice stregle družbicam, ki so napolnile
prostore in prostorčke v njem. Vsi pro-
stori so bili bogato dekorirani s japo-
nskimi ornamentiko, s slikami in cvetjem.
Dva stražnika sta morala s silo zadržati
poset občinstva v japonskem baru,
sicer bi bila stvar končala tragično. Zelo
so ugačali tudi kipi in slike v dvorani in
japonski šotori na galerijah. Posebno ori-
ginalna je bila ladjska kaba. Rešilni pa
sovi, platneni stoli in mornarji so se po-
vedali vtiis, da si na ladji. Da je bil uspeh
prireditve tako veličasten, se je zahvaliti
solidarnosti mariborskih umetnikov. Glav-
ni organizator je bil prof. Cotič, načrte
za vsa dekoracija pa je izdelal nadarje-
ni arhitekt Schell. Za pristnost vseh na-
pisov in dekoracij je skrbela naša znana
ljubljanska Japanka, ki se je več dni mu-
čila v Mariboru, ter vneto sodelovala pri
dekoracijskem delu. Pomagali pa so še
stariji drugi, ki jih zaradi pomanjkanja
prostora ne moremo navesti.

* Celjske pustne zabave. Iztrgnili so
se tudi oni krogi, katerih še ni ravno
stiskala splošna beda. Dodim je bilo v
Celju pretežno leto nebroj pustnih za-
bavnih veselice, sta za letos napovedana
samo obrtni ples za 1. februar ter običaj-
na maskirana celjskega «Sokola» za 11.
februar (pustna nedelja). Nemci priprav-
ljajo z velikim pompom svoj «Jagaballa»,
ki se vrši dne 1. februarja: ker bo pa ta
prireditve v veliki manifestacija sploš-
nega štarskega nemstva, katere se udeleže
tudi Nemci iz inozemstva, vlada med celj-
skimi Slovenci upravičeno ogorčenje. Ni
še deset let od tega, ko Slovenci na last-
nih tleh niso mogli prirediti v najhujšem
krogu kake zabave, ne da bi bili napad-
eni od nahujskane nemške poulične du-
hali.

* Poroka pod čudnimi okoliščinami. V
Aradu je češko visokošolka, ko je morala
prenočiti v nekem hotelu, neki detektiv
poslil. Ko je klicala na pomoč, je prišel
drugi detektiv, ki jo je istotako zlorabil.
Oha sta bila aretirana in odvedena v za-
por. Drugi detektiv se je rešil sedaj za-
pora na čuden način: prosil je namreč
dijakinjo za njeno srce, v kar je ta tudi
privolila. V soboto se je vršila poroka.
* Prijeti madžarski vlomilci. V Subo-
tici so se v zadnjem času zelo pomno-
žili vlomilci in škoda je že značala okoli
pol milijona Din. Po neki palci, ki so
jo vlomilci pustili za sabo na kraju naj-
novejšega vroma, je dobila policija sled
za Jurijem Salajem, ki je nedavno ušel
iz subotičkih zaporov in se je nahajal
v madžarskem obmejnem kraju Kelebiži,
odkoder je delal s tovariši vlomilščke eks-
kurzije v Subotico, ukradeno blago pa po-
tem prenašal v Kelebiži. Madžarski
orožniki so na prijavo naših obmejnih
oblasti aretirali Salaja in njegove tova-
riše in našli tudi ukradeno blago. Suboti-
škim meščanom, ki so bili okradeni, je
bilo dovoljeno, podati se v Kelebiži, da
tam izberejo v «plenu» pri njih ukrade-
no blago. Naše oblasti bodo zahtevale iz-
ročitev Salajev, da bo mogel prestati v
subotičkem zaporu staro in tudi novo
kazen.

* Volkovi v šiberški okoliš. V oko-
lici Šbenika volkovi skoraj dnevno na-
padajo živino in drobnico. Ko je zapadel
zadnji sneg, so volkovi samo v enem
blevu razmesarili dvanaest ovac.

* Iz obupa v smrt. Podružnik pri dav-
čnem referatu okrajnega glavarstva v
Kranju Modrijan je v pisarni pri svoji
mizi izpil strup ter bil na mestu mrtve.
Pred njim na mizi so našli list, naslovl-
jen na njegovo nevesto, na katerem pro-
si zaročenko, naj mu odpusti, češ «obupal
sem nad razmerami» in ne maram več
živeti. Pokojni je bil 32 let star in bi se
imel v kratkem poročiti.

* Smrtina nesreča. Delaven Konen iz
Negonje pri Rogaski Slatini, ki je bil za-
poslen pri posestniku Janezu Prahu, je pri
razstreljevanju skalovja predčasno
eksplozirala dinamična patrona, nakar mu
je velika skala priletela s tako silo v
glavo, da mu je razbila lobanjo. Nesreč-
než je bil na mestu mrtve.

* Prekoračenje silobrana. Cecilija Laz-
nik, monterjeva žena z Zidanega mosta,
je živela s svojim možem vsled ljubom-
nosti v nesrečnem zakonu. Ko je prišlo
v neki noči do prepria in jo je mož davil,
je pograbila Cecilija Laznik za revolver
ter zadela svojega moža v glavo. V celj-
ski javni bolnici se je posrečilo primariju
kirurškega oddelka g. dr. Steinfelserju
težko poškodovanega začasnno rešiti. Za
dobra dva meseca pa je nastopilo gnoje-
nie, ki je povzročilo smrt monterja Laz-
nika. Celjsko okrožno sodišče je obto-
ženko obdolilo zaradi prekoračenja silo-
brana na dva meseca težke ječe.

* Nevaren postopak pod ključem. Oro-
ništvo v Mislinju je aretiralo zloglasno-
ga postopača Lovrenca Radoviča iz Škof-
je Loke, katerega je zasledovala orožniš-
ka postaja v Begunjah zaradi tatvine v
znesku 1900 kron. Radovič, ki je bil iz-
ročen okrajnemu sodišču v Slovenjgradcu
je imel pri sebi s petimi naboji napolnjen
samokres, najbrže za osebno obrambo pri
izvrševanju tatvine.

* Se en «špijon» v madžarski ječi. Ra-
zen Božidara Severja se v madžarski je-
či nahaja še Stefan Kržman iz Murske
Sobote, ki je šel brez vizuma obiskat svo-
jo bolno sestro v Budimpešti, ker ni ve-
del, kako bi vizum hitro dobil. V Budim-
pešti ga je zgrabila policija ter vrгла kot
«špijona» v ječo, kjer se nahaja že skoraj
leto dni.

* Drobne vesti. Trgovcu Ivanu Samcu
v Ljubljani je bilo ukradeno za 6000 K
elaretnega papirja, v Dravljah pa po-
sestnici Heleni Cergolji 9000 kron gotov-
nine. Kakor se je domnelo, je tatvino pri-
znela Ivana Pečnik, ki je tatvino pri-
znela. Ukradeni denar je skril med fžol
v podstrešju, kjer ga je policija našla in
vrnila Cergoljevi.

* Čevlji domačih tovarn Peter Kozina
& Ko. z znakom «Peko» so najboljši in
najcenejši. Zahtevajte jih povsod. Glavna
zaloga na drobno in debelo Ljubljana,
Breg št. 20 in Aleksandrova cesta št. 1.

Objave

* Lovski ples v Ljubljani, ki se vrši na
svečnico v prostorih Narodnega doma,
bo brez dvoma največja in najlepša dru-
žabna prireditve letošnjega predpusta. V
Narodnem domu te bodo ta dan pozdrav-
ljale med dehtječimi smrekami in sivimi
skalami najraznovrstnejše živali. Čutil se
boš kakor zunaj v prirodi, proč od vsak-
danjega življenja in skrbí. Na plesu bo-
do zbrani lovci iz vseh krajev širom Slo-
venije in sploh prijatelji pester narave in
neprisiljene zabave, katere med lovci nik-
dar ne manjka. Saj so lovci kot nepo-
kvarjeni sinovi prirode najbolj zahvalni
in odkriti. Slišal boš samo čisto in golo
resnico in nikake lovske latinščine, kate-
ro podtikujejo lovci iz gole zavisti zlob-
ni jeziki. Čisti dobiček je namenjen za
«Zeleni križ», ki podpira revče, onemo-
gle v vestnem izvrševanju svojih pokli-
nih dolžnosti, njihove vdove in sirote. Ta-
ko bodo imeli od veselja nekaj tudi oni,
ki jim je naklonila kruta usoda bedo in
ubostvo.

* Kino «Matica» v Ljubljani. «Tajnosti
kineškega predmestja» je naslov filma, ki
se predvaja v torek 23. t. m. Del te sen-
zacionalne drame je vzeti iz časov bok-
sarskega ustanka leta 1900. Drugi del pa
se vrši v kitajskem predmestju ameri-
kanskega vlemesta in nam pred drugim
kaže življenje v kitajskih kadihnicah opi-
ja. Od srede do petka je na programu

Toilesta: «Kreutzerjeva sonata» s P.
Zelnikom in E. Kaiser Titzom v glavnih
vlogah.

* Slovanska čitalnica v Mariboru vabi
vsa narodna društva na sestanek glode
slovenskega gledališča in «Mariborske
koče», ki se vrši v sredo 24. t. m. ob 20.
uri v mali dvorani «Narodnega doma».
Radi nujnosti se ne pošiljajo posebna va-
bila.

* Društvo stanovanjskih najemnikov v
Ljubljani opozarja, da se vrši društveni
občni zbor jutri, dne 24. januarja, ob 20.
uri v veliki dvorani Mestnega doma z 24
objavljenim dnevnim redom. Društvena
pisarna daje članom dnevno od 18. do 20.
ure informacije Sv. Petra cesta št. 12.
prilike, desno.

* Občni zbor podružnice Jugoslovanske
Matice v Cerknici je sklican za 4. febru-
arja t. l. ob 14. v šoli.

* Goriška podružnica SPD. se je raz-
šla glasom sklepa svojega občnega zbo-
ra dne 19. t. m. Tem potom se bivši od-
bor zahvaljuje podružničnim članom in
članicam za njih stanovitnost in družab-
no zavest. Ako ne v tem društvu, bomo
drugič potom nasledovali naš si postavl-
jeni cilj. Vsi cenjeni člani bivše Goriške
podružnice naj ostanejo zvesti Planin-
skemu društvu. V naprej dobijo izkaznico
kot člani Osrednjega odbora v pisarni
Slovenskega Planinskega društva na tr-
gu Kralja Petra I. — Bivši odbor.

* J. n. a. d. «Jadrani». Društveni odbor
je sklenil, naj vložijo tovariši novinci, ki
so prestali 3mesčni rok, prijavo za de-
finitivni sprejem v društvo. V poštev pri-
dejo samo oni tovariši, ki so se aktivno
udeleževali v kulturnem društvenem de-
lovanju. Rok traja do konca meseca ja-
nuarja. — Danes ob 20. uri se vrši deba-
ta o novem, predelanem poslovniku. Ude-
ležba je obvezna.

* Redna letna skupščina Sadlarskega
društva za Slovenijo bo nepreklicno na
Svečnico 2. februaria (ne pa 4. kakor je
bilo pomotoma objavljeno v «Kmetoval-
cu») in sicer ob pol 11. dopoldne pri Kme-
tijski družbi na Turjaškem trgu št. 3 v
Ljubljani. Na skupščini je najvažnejša
točka preustroj društva v Sadlarsko in
vrtarsko društvo. Ker gre torej za važ-
ne odločitve, se člani Sadlarskega dru-
štva opozarjajo, da se v čim večjem šte-
vilu udeleže skupščine. Obnemem pa vabi-
mo tudi vse druge sadlarske in vrtarske
interese, ki doslej še niso bili člani
Sadlarskega društva, da s svojo navzoč-
nostjo in s stvarnimi nasveti in predlogi
podpirajo naše stremljenje: postaviti se-
danjo organizacijo na širši in trdnjši to-
melj. — Odbor.

* Poziv vpokojencem in vdovam južne
železnice. Prejeli smo: Društvo vpokojen-
cev južne železnice v Ljubljani ima svoj
redni občni zbor v nedeljo, 28. t. m., toč-
no ob dveh popoldne v salonu restavraci-
cije «Pri levu», Gosposvetska cesta št.
16. Dnevni red glasom društvenih pravil.
* Najdena denarnica. V trgovini I. C.
Mayer v Stritarjevi ulici je našel sluga
tvrde pri pometanju pod prodajalno mi-
zo listino z večjo vsoto denarja. Ni iz-
ključeno, da je ležala lista z več
mesecem pod omenjeno mizo. Izgubilci
naj se javi na policijski direkciji v Ljub-
ljani med uradnimi urami v sobi št. 1.

* Najdeni ameriški čeki. Prejeli smo:
Ivan Ortan, poštni uradnik iz Maribora,
je našel junija meseca 1922 v stranšču
hotela Strukej v Ljubljani zvezek čekov,
vsebujoč 15 čekov, «American Bankers
Association», po 20 dolarjev na ime
Jahn Tomažič, izgubljeni oziroma oni, ki
bi mogel dati kake podatke o sedanjem
bivališču Jahn Tomažiča, se naproša, da
se zglozi na tukajšnji policijski direkciji
v sobi št. 1.

Odgovorni urednik Fr. Brozovič
Lastnik in izdajatelj Konzorci «Jutra».
Tisk Delniške tiskarne. d. d. v Ljubljani.

Prave Jacobi

antinikotin stročnice št. 3 v za-
logi pri E. Dobriču, Prešernova
ul. ca. - Vsaka množina na raz-
polago, dokler traja zaloga. 104

Franc Leupušek, ravnatelj «Drave» d. d. naznanja v svojem in v imenu
svojega sina Emila vsem sorodnikom, prijateljem in znancem pretužno vest, da je
nlegova nepozabna soproga oziroma mati itd., gospa

Josipina Leupušek roj. Perušek

v nedeljo, dne 21. januarja 1923. ob 22. uri po dolgotrajni mukepolni bolezni Bogu
vdana preminula.

Pogreb predrage rajnice se vrši v torek, dne 23. januarja ob 16. uri iz mrtvaške
veže obče bolnice na magdalensko pokopališče v Pobrežju.

Sv. maša zadušnica bo darovana v sredo, dne 24. t. m. ob 7. uri v župni cerkvi
sv. Magdalene v Mariboru.

Maribor, dne 22. januarja 1923.

Brez posebnega obvestila

Mestni pogrebni zavod.

„Krvavi kardinal“

Zgodovinski roman

Okrog poldneva torej stopi v to veselo družbo neznan plemič. Dolg plašč mu pada z ramen ter se dviga le tam, kjer gleda izpod plašča dolgi borilski meč. Klobuk ima plemič potegnjen na obraz, na ustnih zaničljiv izraz, oči gledajo predrzno in izvalno. S pogledom se ozre in išče, kje je še prosto mesto, kamor bi se sedel. Potem odide tja, kamor se je odločil, pri tem pa mrmra: »Hudič naj nosi tega kardinala, ki me poškili semkaj nadzirat takšne šleve. Vprašam se, kaj more Saint-Priac imeti skupnega z ljudmi Corignanovega ali Rascassovega kova?«

Nekoliko je še bled od prebolele globoke rane, toda mnogo predrznejši kakor kdaj prej, odkar se zaveda, da je v kardinalovem varstvu, tako se vsede bahato na klop, si zavijne rdečkaste brke in udari s pestjo po mizi:

»Hej, dekleta! Semkaj! Da vidim od blizu vašo lepoto!«

Mladenka, kateri je bil namenjen ta poziv, se obrne, premeri kričača s hladnim pogledom, na to pa ukaže drugi:

»Nadelon, pojdite in vprašajte onega gospoda tam-le, kaj želi piti!«

»Da, gospodična Roza!« odgovori strežajka in se požuri.

»Ej, vraga!« razgraja še dalje Saint-Priac. »Gospod želi piti steklenico anžovinskega vina, ki ga pa naj ne prinese Madelon, marveč Roza, ker je Roza tukaj!«

Hčerka edinka vdove Houdartove, gostilničarke, lepa Roza, pa ponovi z zelo mirnim glasom:

»Madelon, nesite gospodu steklenico anžovince. Potem pa pogledajte, kaj žele oni mušketerji pri dolnji mizi. Pa le brži!«

»Pri hudečem trebuhu!« kruli se-daj Saint-Priac na ves glas. »Jaz pa zahtevam, da mi vi sami natočite tega vinca!«

Toda Roza mu ne odgovori. Ta čas baš gleda proti vratom, kdo je vstopil. Bil je grof Mauluys. Za njim se zakotali po stopnicah nizko čokato in trebušno bitje ter si pristavi nekak stolček, da stoji nanj in se ogleda po pivcih. Čim zagleda Saint-Priaca, skoči zopet s stolčka in se približa baronu, pri tem pa mrmra zase:

»Dobro, dobro! Prekletega Corignana še ni tukaj! Prvi prihajam. Vsedem se k temu vražjemu Saint-Priacu, ki se je tako prikupil kardinalu...«

In se mu približa, s klobukom v roki. Z dolgim peresom klobuka pometa tla, stopi k mizi in se nizko prikloni baronu, ki še vedno glasno kolne in razgraja.

Grof Mauluys maršira skozi vso dvorano s svojim mirnim korakom, dospe do Roze in jo pozdravi z umerjenim, toda spoštljivim pozdravom, kakor da pozdravlja visoko damo, čeprav je samo hčerka gostilničarke, v tistih plemiških časih, ko še niti v Franciji ne poznajo besede »egalité«. Tudi odzdrav je bil umerjen in spoštljiv. Le Rascasse, ki ima nenadkriljiv vohunski pogled, opazi, da se deklici pri tej izmenjavi pozdravov grudi burneje dvignejo in da se jej izvije neslišen toda globok vzdih.

Mauluys je imel takrat okrog štirideset let. Trencavel, ki je še v najlepših mladeniških letih, v dvajsetih, ga vseeno zavida za njegovo moško mirnost in ravnodušnost, za prirojeno uglajenost in za izbranost ponašanja.

»Vaša sestra? Da, ni še dolgo, da ste me kot sestro objeli. Toda ne, monsieur! Ne spadam k rodbini. Ne priznavam svojega očeta. Za vas in za vse sem Annais de Lepsars. Za me je kralj le kralj in vi, gospod, ste

njegov brat, ste Gaston, vojvoda anžovinski, brat Ludvika XIII... Nočem obnavljati nesrečne nečasti svoje matere.«

Gaston vzdrlil. Glas lepe Annais je bil zvenco, neizprosno.

»Kaj hočete torej?«

»Ubiti hočem Richelieu.« odgovori mlada vojščakinja. »Ne brigam se za njegov vpliv. Toda njegovo življenje je oblak nad mojim. Pridem torej na sestanek, toda ne v namenu, da bi se udeležila politične zarote. Med menoj in Richelieuom je dvoboj, javen in jasen, obraz v obraz in na smrt. Od mojega rojstva dalje ni delala moja mati ničesar drugega, ko da je nad menoj plakala solze sovraštva proti Richelieuu. Te solze materine moram umiti z njegovo krvjo, gospod!«

Brat Ludvika XIII. zopet pobledel, naglo se ozre okrog sebe, da li nikdo ne prisluškuje, potem zatvori vrata in ponovi s tihim glasom:

»Vsekakor, ne pozabljajte. Danes osem dni pri Gviškem. Dogovorili se bomo, ker se naši načrti izpopolnjujejo. Mi hočemo uničiti Richelieu iz političnih nagibov, vi pa, ker hočete na njem maščevati smrt svoje matere. Toda Annais: »Zopet se motite, gospod. Ne smrti svoje matere, marveč svoje rojstvo hočem maščevati nad njim!«

IX.

Gostilna »Pri Lepi železarki«.

»Lepa železarka« je na oglu Želzarske ulice, ta čas tako slavne v staroslavnem Parizu.

Velika dvorana je okrog poldneva polna in vsa odmeva krohot, oglušnih veselih klicev in krikov, popevk, zvenka čaš in ropota vrčev, nožev, cinastih krožnikov in druge takšne priprave. Študenti, oficirji, mušketerji, plemiči, menihi in vsa ta množica neustrašenih pivcev, ves ta

vrtnec napolnjuje obokano prostrano dvorano in se gnete okrog hrastovih miz, vrči so polni, v njih se iskri rujno vince in peni srebropeni ol, velikanske pastete, rjavopečena pleča, zlate fritaje in druge dobrote te pa žečkajo v nos s svojim zapeljivim vonjem. Strežajke žvigajo med gosti sem ter tja v svojih kratkih ali vsaj izpodrecanih krilcih in z rokami, golimi do ramen, se temu nasmihajo, onega nalahno udarijo v lice, se izmikajo in primikajo ter strežejo, strežejo, strežejo... Bakrene posode se svetijo, kakor toliko lunic, s polic pa se smejejo modre fajanse, kakor da se vesele nad tem živahnim in veselimi pivskim in drugačnim prometom.

To vse se godi osem dni po dvo-boju Trencavelovem z lepo Annais, torej baš na dan, ko bi se moral vršiti v palači vojvode Gviškega tajinstveni zarotniški sestanek, o katerem je govoril Gaston, vojvoda gviški, in katerega bi se imela udeležiti tudi Annais, kakor je obljubila.

Mauluys je bil srednje postave, govoril je malo, nikdar ni krilil z rokami okrog sebe. Izgledal je hladno in kakor da skrbno prikriva, kaj ga veseli ali žalosti, če ga sploh kaj. Kakor visok gospod, ima plemenito dušo in plemenitaško vedenje brez bahatstva. Saj je tudi visokega rodu, čeprav ububožen. Toda to premembo nosi z dostojanstvom. S ponosom. Roza pa je le hčer gostilničarja. Toda če vidiš ta dva drugega polcg drugega, ne bi vedel, kdo njiju izhaja iz plemenitega rodu in kdo iz nizkega. Oba kažeta ono pravo plemenitost, ki izvira iz srca in iz glave.

»Sta li dospela Trencavel in Montariol?« vpraša Mauluys stih.

»Čakata vas v posebni sobici, gospod grof!« odgovori deklica istotako stih.

»Hvala gospodična!« odgovori sedaj grof glasno.

»Gospodična!« sponese Saint-Priac od svoje mize. »Ta je pa res lepa, na mojo čast!... Odslej bomo torej rekli svojim Genovefam in Žoržetam, da so gospodične... Hej, vi tako zvana gospodična, prinesite mi torej...«

Ni končal. Njegov besni pogled, ki je doslej kar požiral Rozo, se obrne na Mauluysa. Toda namesto besnosti se na njegovem obrazu pokaže sovraštvo in... strah. Saint-Priac postane sivkastobled in otrpne negibno, z znojem na čelu. Mauluys hladne zmigne z rameni in pravi:

»Mislim, da ste me spoznali... te zadostuje. Pojdite, gospodična. Baron de Saint-Priac vas prosi za oproščenje in obljublja, da bo poslej tako dobro prikrival svojo nesramnost, da boste imeli pred njim mir.«

Rekši mu obrne hrbet in se mirno poda v posebno sobico. Tudi Roza odide. Saint-Priac pa je ves izpremenjen in spačen. Železno zgrabi Rascassa za roko in mu šepne: »Na svoje življenje, ne izpusti tega človeka izpred oči, poizvej, kam gre in h komu, po kaj, ne izgubi ga izpred oči!«

Rascasse je poznal gostilno »Pri Lepi železarki« in vse njene kote, kakor svoj žep. Vedel je, da ima soba, v katero se je podal Mauluys, okno ali okence na ozko dvorišče. Na to dvorišče se sedaj poda Rascasse prisluškovati, in zapre vrata za seboj. Tu se ustavi in se ogleduje, kako bo bolje volunil, ne da bi ga pri tem delu kdo opazil. Okno je dva koraka od njega, toda zatvorjeno. Nekaj minut stoji Rascasse pred njim, toda naenkrat zasliši z drugega kraja dvorišča glas in besede, ki so takšne, da Rascasse okamen:

»Si li gotov, Lubin, da je on na tem dvorišču?«

(Dalje prih.)

ŽAGO

samico na štiri liste ali polnojarmenik na stalni vodni moči, v bližini železnice in bogati lesni okolici, se vzame za daljšo dobo, najmanj pet let, v najem od eksporterja z veliko inozemsko klijentelo. Takojšnje ponudbe z natančnimi podatki na upravo „Jutra“ pod šifro „Exportation de bois 333“.

Vesna

Brata Pohlin in drug

tvornica
vlasnic, ključnik in rinčič za čevlje
Ljubljana I, poštni predal 126

sprejema vsa naročila, ki so takoj in v vsaki množini izvršujejo. Zahtevajte vzorce in cenik. Pri večjih naročilih popust.

Objava.

Uprava državnih monopolov namerja nahaviti

100.000 kg Smirnskega tobaka in
50.000 kg najfinejšega trakjskega tobaka

za izdelovanje najfinejših in luksuznih cigaret.

Interesenti se pozivljejo, naj ponudbe za dobavo omenjenih količin vložijo do dne

16. februarja 1923. do 11. ure dopoldne

v zapečatenem zavitku direktno pri upravi, kjer se bodo ponudbe komisijsko odprle.

V ponudbah naj bodo navedene cene, razpoložne količine, klasifikacija tobaka in plačilni pogoji.

Vzorec se pošlje posebej upravi monopolov.

Iz pisarne industrijskega oddelka uprave državnih monopolov
I M broj 236.

ELIN, družba za električno industrijo

d. z. o. z.

ELIN

ELIN

ELIN

gradi električne centrale.

prolavlja in dobavlja vse električne stroje in elektrotehnične aparate in izdelke.

projektira brezplačno vse naprave in obrate, ki so v zvezi z elektrotehniko.

Tehnične pisarne in zalogo:

LJUBLJANA, Dunajska cesta, palača Ljubljanske kreditne banke
MARIBOR, Vetrinjska ulica 11.

MARASKINO MORPURGO.

Čašica tega delikatnega likera je nepopisen užitek! Priporočamo: Cognac Dalmatia Medicinal in druge izbrane likerje, žganja, ekstrate in sirupe.

Prva odilkovana dalmatinska parna destilacija

V. MORPURGO, SPLIT

Zastopnik: Adolf Kordin. Ljubljana, Beethovnova 9.

Dražbeni oklo.

Na predlog lastnice se bo prodala na javni dražbi nepremičnina vl. št. 190 k. o. No. a. vas, t. j. hiša št. 10 v Novi vasi pri Lescah na Gorenjskem, s vrtno.

Dražba se vrši dne 3. februarja t. l. ob 14. uri v Novi vasi h. št. 10.

Izključna cena je ocenjena vrednost 12.500 dinar ev.

Drugi prodajni in plačilni pogoji so na vpogled pri podpisnem sodišču v sili št. 29 med uradnimi urami.

Kr. okrajno sodišče v Radovljici, odd. I, dne 18. januarja 1923.

Leopold Odlazek

Elica Odlazek, roj. Forte

poročena dne 24. januarja 1923

Trbovlje 100 Ljubljana

Razno perilo

za dame, gospode in deco
84/1 priporočila tvrdka

A. & E. Skab rne Ljubljana
Mestni trg 10

Automobile

kolesa, motorje

pnevmatiko vseh vrst

olje, bencin

in druge potrebščine ima vedno v zalog

F. Floriančič

Ljubljana.

Rudniški računovodja

verziran v vseh rudniških računovodskih poslih, zanesljiv in priden delavec, se sprejme takoj ali kasneje pri

Šentlarskem premogokopu
Andr. Jakl, Krmel (Dolenjsko).

Perilo

za dame, gospode in otroke

po znižanih cenah

pri A. Šinkovic nasl. K. Soss

Ljubljana, Mestni trg št. 19.

Naročajte dnevnik „Jutro“!

„The London Directory“

Londonski Adresar, se izdaja vsako leto

ter vzdržuje razredne oddelke za angleške in tujinske trgovske, industrijske in obrtne naslove.

To vspešobuje trgovce, da neposredno občejujo

s tovarnarjem in trgovcem

v Londonu, v provincijalnih mestih in industrijskih središčih Anglije in kontinentalne Evrope.

Imena, naslovi in druge podrobnosti so razvrščeni pod več ko dva tisoč poglavij. Navedeni so

izvozni trgovci

s seznamom blaga, ki ga izvažajo, in krajev, ki jih proskrbujejo z blagom.

Parobrodne črte

so uvrščene pod pristanišča, ki jih obiskujejo, in tako je naveden tudi približni čas odhajanja in dohajanja ladij.

Za trgovce, ki hočejo svoje zveze razširiti, ali trgovce, ki iščejo

zastopstva

se tiskajo oglasi, visoki dva in pol centimetra in 18 cm dolgi, za en funt 10 šilingov ter se uvrste pod naslovom, kamor pripadajo. Večji oglasi veljajo od dveh do šestnajst funtov šterlingov.

Izvod londonskega adresarja velja, po pošti poslan, dva funta šterlinga, ki naj se z naročilom pošljeta

THE LONDON DIRECTORY CO. LTD.

25, Abchurch Lane, London, E. C. 4. England.

Podjetje ustanovljeno leta 1814.

Pojasnila daje in naročila sprejema

ALOMA COMPANY, anončna in reklamna družba
z o. z., Ljubljana, Kongresni trg 2.

1421



Prijateljem in znancem naznanjamo tužno vest, da je naša draga mati

Marija Vrščal

danes v 77. letu starosti po mučni bolezni v Sevnici ob Savi za večno zatisnila oči.

Pogreb se vrši dne 22. t. m. ob 9. uri v Sevnici.

Maribor-Sevnica-Zagorje ob S. dne 20. jan. 1923.

Ivan, Josip, Zinka, Franc, Antonija, Julka, Lojza, otroci in sorodniki.

Politični odmevi.

K najnovejši komitaški akciji

Očividno so komite-bugaraši vsaj čez eno mirovali; njihova glavna akcija se je začela koncem aprila in je trajala do jeseni. Tako je bilo še v starih časih, ko so se komite še imenovali samo hajduki in so se po hajduško bojevali zoper Turke v Srbiji, Bosni, Crni gori, Makedoniji, po vsem Balkanu. Ko je v drugi polovici preteklega stoletja ostal od Turčije le še manjši del krščanske raje na polotoku, in so že obstojale samostojne narodne države, so se ustanovljali revolucionarni komiteti za osvobodjenje, prav pod imenom »komitet«, so začeli njihove pristake imenovati »komite« ali »komitadži«. Pa tudi modernejši komite so si vsako leto privoščili zimski počitek. Ta običaj pa seveda ni nič drugega kot nujna posledica prirodne vis morja, kajti v mrazu se ne da četovati in v snežu ni težko najti sledov za bežečimi četaši.

Toda, da so letos četaši sredi zime, sredi januarja započeli najhujšo teroristično akcijo, je nedvomno več nego samo trenutno izrabljanje milih zimskih dni, ki so zavladali po itak toplejši vzhodni Makedoniji. Očividno gre predvsem za dobro premišljen teroristični manever, s katerim naj se vpliva na glasovanje pri predstojnih volitvah v narodno skupščino. Selo, ki se drzne glasovati za koga drugega nego za ekstremne protidržavne elemente, naj se pripravi na pokol in požig.

Pri najnovejših dogodkih so se četaši udeleževali na način, ki nedvomno priča o metodičnem delu: terorizirati prebivalstvo na jugu. Očividno so hoteli postaviti eksperiment, kako se bo godilo onemu, ki se bo drznil postaviti se zoper nje, pa naj so to vaščani domačin, ali kolonisti ali pa oblast ali vojaške ter žandarmerijske posadke. Treba je priznati, da se jim obeta v tem pogledu uspeh. Kajti kje se bodo še našli kolonisti, ki si bodo pod takimi pogoji upali se naseliti v ogroženem ozemlju, in kak respekt bo imelo domače prebivalstvo pred našimi oblastmi, če jih ne morejo ščititi pred komitsko maščevalnostjo. To je direktno nadaljevanje stanja iz turškega režima.

V tem položaju se vsakdo s skrbjo vprašuje, kje je izhodišče tega neznesnega razmerja. Naši separatisti so že zapisali, da je »režim« kriv komitaške akcije! Drugega seveda od njih ni bilo pričakovati: oni imajo za reševanje podobnih problemov le eno lajno, ki ima le eno edino melodijo. Da naša uprava v Južni Srbiji ni vzorna, o tem ne govorimo posebej. Toda ravno tako gotovo je, da najnovejši komitski akciji ter vsem dosedanjim in bodočim, ki nam jih je na žalost še pričakovati, ni vzrok v upravnih nedostatkih »režima«, marveč v aprornem nasprotstvu makedonskimi četaši do naše države. Oni se ne marajo sprijazniti z našo državo, z našo vlado v Makedoniji, pa naj bi bila naša uprava še tako vzorna. Pa ne morda, da bi oni želeli kako avtonomijo, kakor si gostoljubi navidez ali zlobneži pri nas — oni hočejo odtrgati Makedonijo in jo pripojiti k Bolgariji. Ta in edino ta končni cilj ima njihova komitska teroristična akcija na jugu.

Borba proti njim ne bi bila lahka tudi za vzorno upravljano državo. Že od nekdaj je znano, kako težko se je držati oblasti v tako imenovanih guerilla vojni. Pri nas je to tem težje, ker so vsi komite bivši bolgarski vojaki, stari četaši, utrjeni v vseh naporih, zvijačah, in poznavanju metod in terena; njihovi vodje ter poveljniki pa so vsi bivši bolgarski častniki enako burne preteklosti. Ne le

vajeni uničevati, terorizirati in klati, marveč takorekoč tudi vajeni — umirati.

S sedanjimi makedonskimi četaši ni kompromisa in oni bodo vodili borbo zoper našo vlado v Makedoniji, dokler bodo živeli. Oni so se vrgli v bolgarsko politično orijentacijo in bodo pri njej ostali. S tem moramo brezpogojno računati; upanje moremo postaviti šele na novi rod, ki dorasča v novih razmerah, v novi državi. Da si pa zagotovimo naraščajočo potrebo primerna sredstva, predvsem pa moramo za vsako ceno uničiti teror.

Da tudi to ni nemogoče, o tem ne dvomimo. Očividno pa dosedanje metode niso zadostne.

Zakaj Nemčija „ne more“ plačati

Pod tem naslovom prinašajo praški »Nar. Listy« zanimiv članek inž. Jelena, ki je preživel zadnji čas v Nemčiji in je imel priliko opazovati, kaj se tam godi. Ker je tudi pri nas mnogo ljudi, ki pod sugestijo nemškega časopisja pristransko presojajo francosko postopanje proti Nemčiji, podajamo tu nekaj misli iz Jelenevega članka.

»Vrnil sem se iz Nemčije« — piše članek — »z občutkom, da Nemčija ni premagana — ampak bojujoča se država. Puške in topove so nadomestili razni načrti — posebno tehniški. Statistika dela bi nas poučila o razmahu nemške produkcije — in če je Nemčija pred vojno zgradila največ ladij — je danes značilno, da so nemške ladjedelnice preobložene z delom zopet za več let.

Moj glavni namen je pokazati, kam le izginilo stot milijardsko nemško narodno premoženje, da se zdi danes država insolventna. Naj navedem le nekaj podatkov, ki dokazujejo, da Nemčija ni imela nikoli namena plačati in da je vlada podpirala vse načrte, ki so omogočali, da se je denar »zakopal«. Med tem ko sta Francija in Belgija obteževali svoje proračune, da bi popravili škodo, ki jo je vojna napravila na njihovih tleh, so Nemci hoteli graditi hidrocentrale, kanale, pristane, cestne železnice itd. in tako je bil denar investiran v podjetjih, katerih dobiček se bo pokazal šele pozneje, ko bo vsa Evropa ruinirana in se bo življala v težkih bolečinah, da uredi svojo industrijo in najde zanjo odjemalce.

Najdalje sem bil v Porenju, najmanj časa v Badenskem, v deželi z 15.000 km² in 2.195.000 prebivalci, ki je po vojni (1918—1921) zgradila visoko šolo za stavbeno inženjerstvo, s tremi velikimi laboratoriji, tako da je to zdaj največja tehniška šola te vrste v starem svetu. Obenem se stavi 24 vodnih central. Do danes jih imajo že 2708 z 247.820 HP.

Leta 1922. je potrebovalo Badensko 1000 milijonov KW — vodne centrale so dale 150 milijonov KW — drugo je moral opraviti premost. Leta 1926. bo že toliko vodnih central, da bodo prispevale k celotni porabi 1000 milijonov KW že 750 milijonov KW, kar pomeni, da bo prihranjenih 4,7 zlatih milijard. Leta 1933. bi pri potrebi 1500 milijonov KW Badensko sploh ne potrebovalo več premosta. Vse delo bi opravljale vodne centrale. To so načrti bodočnosti. Dočim se je n. pr. moka podražila 160 krat, se je elektrika podražila le 38 krat, dokaz, kako vodne centrale napredujejo.

Delo v srednjemercnem kanalu, ki ga je vojna prekinila, se zopet nadaljuje: tu je skrit nemški kapital. V Zandavi pri Lipskem se gradi ogromen pristan na Labi, ki bo središče vsega prometa na tej reki. Preteklo leto je potovala po Nemčiji posebna razstava načrtov za

vodne ceste, v kratkem se začne graditi labsko-oderski kanal, ki bo dal novo smer prometu. Tu je naložen nemški kapital.

Isto je v industriji. Takoj po prevratu so nemška podjetja napolnila svoje zaloge s surovinami, ker je stala marka še visoko, potem je marka padla in so mogli poceni nuditi svoje izdelke, tako da so si osvojili nova tržišča posebno na vzhodu.

Tako Nemčija raste v produkciji in skriva svoj kapital v novih podjetjih. Motil bi se, kdor bi mislil, da je stara nemška slava pozabljena. To je nemogoče. Heroično prenašajo težave sedanje dobe, ki pa daleko niso tako velike, kakor se zdi, in sanjajo o revanši. Vse delo se vrši smotno in z načrti za bodočnost.

Tudi o »debeli Berti« se sanjajo, da bo streljala na Pariz.

Francija naj bi torej sama popravila vojno škodo, Nemčija pa nalaga svoj denar v podjetja, ki bodo podlaga njene bodoče gospodarske moči. To je ves problem, zato je morala Francija storiti odločilni korak in rešiti, kar se da.

Kdaj bo nosil nemški Miklavž

Georges Bonnet piše 1. januarja 1923. v Revue contemporaine: Leta 1919. nudi Nemčija 200 milijard zlatih mark, ali zavezniki jih zahtevajo 875. Leta 1920. zahtevajo zavezniki samo 269 milijard, a Nemčija izjavlja, da jim ne more plačati več ko 8 do 4 milijarde letnih obrokov... torej kakih sto milijard v celoti.

Leta 1921. znižajo zavezniki sporazumno z reparacijsko komisijo svoje zahteve na 182 milijard, Nemčija pa jih predlaga samo še 50.

Leta 1922. izjavijo zavezniki, da bi se zadovoljili s 50 milijardami, toda Nemčija ne ponuja sploh nič več. Nasprotno prosi, naj se ji nujno privoli posojilo v znesku 1 milijarde zlatih mark, da bo mogla uravnovesiti svoje finance ter uvrstiti svojo marko.

Kaj bo neki zahtevala od zaveznikov leta 1923?

Kdaj bo torej nosil nemški Miklavž? Najrajši o »svetem Nikolaj«! Sedaj pa premislite, kako naglo so leta 1871. odinili iz Pariza vagoni z zlatom otovorjeni v Berlin!

Borba za Njemensko ozemlje

Njemensko ali Memelsko ozemlje je postalo v najnovejši dobi predmet živahne borbe v skrajnem severovzhodnem kotu srednje Evrope. Da ne leži danes težišče evropskega političnega zanimanja v vprašanju reparacij in sankcij med Nemčijo in Francijo, bi se o Memlu vedlo pisalo in razpravljalo. Tako pa zanima problem le direktno zainteresirane. To pa sta danes Litva in Poljska.

Kakor je bilo pričakovati, se kaže vedno očitneje, da so bili pučisti v Memelskem ozemlju v sporazumu z Litvo, v kolikor niso sploh prišli od tamkaj. Oficijelna Litva je nastopila sedaj z zahtevo, da se udeleži Njemenskega ozemlja definitivno odloči, in sicer seveda v korist Litvi. Poročila vedo celo že povedati o načrtu za aneksijo: o izvedbi te namere pa je vendarle dvomiti.

Najenergičnejše nasprotstvo litavskim načrtom glede Njemenskega ozemlja prihaja s poljske strani. To je na prvi pogled neverjetno, kajti Poljska niti ni neposredno sosed tega prefekta, ki leži med Litvo in Nemsko Vzhodno Prusijo in morjem. In vendar se protivi Poljska temu, da bi Litva postala gospodar Memla.

Označili smo že zadnje važnost Memla kot izvozne luke za področje Njemena,

zlasti pa za promet po reki sami. Reka Njemen pa se nahaja v gornjo polovico svojega toka na poljski zemlji in je v vrh tega potem posebnega kanala zvezana z reko Pripiat in po njej z Dnjeprom v Rusiji. Ta plovna reka ima tedaj pomen za vse države, ki se nahajajo ob njej, torej tudi za Litvo in Poljsko. Zato hoče tudi Poljska sodelovati o usodi Memelskega ozemlja. Poljakov sicer v tem ozemlju ni in etnografski moment govori tu zoper poljske aspiracije. Svoj čas se je poročalo, da Poljaki nakupujejo v Memlu posestva in vsakovrstna podjetja, da si tam ojačijo svojo pozicijo. Da bi imeli pri tem bistvene uspehe, na to pa gotovo ni misliti.

Poljsko stališče v Memelskem vprašanju se dá razlagati še z druge strani. Lanske leto, ko je bilo na razpravi vprašanje Vilne, se je pojavil predlog, da bi Litva popustila v korist Poljakom glede Vilne, za to pa bi se ji prisodilo Memelsko ozemlje. Ta načrt se je predlagal tudi s strani strokovnjakov pri Zvezi narodov, ko se je petala s sporom za Vilno, ki je povzročal toliko napetosti med Poljsko in Litvo. Poglavlje o Vilni še vedno ni definitivno rešeno, in Poljska se nahaja tudi danes le v tem skupek: posesti tega mesta in njegove bližine in daljnje okolice. Pri reševanju Memelskega problema bi se mogla iznova razviti

recipročni med rešitvijo o posesti Memla in Vilne. Sicer pa se nahaja Litva napram Poljski v zelo neugodnem razmerju, kajti Litva ima komaj dva milijona prebivalcev, Poljska pa skoro dovedin dvajset milijonov. Iz tega si moramo napraviti sliko o razmerju ali med obema.

Možna je za Memelsko ozemlje slična razrešitev, kakor se je izvedla glede Gdanske. Kakor je Memel edina moraska luka, ki prihaja v poštev za Litvo, prav tako je Gdansk ob ustju Visle edino pristanišče, preko katerega more Poljska direktno komunicirati s prekomorskim svetom. In za Gdansk se je izločil poseben ustroj, po katerem je mesto samostojna država, toda tako, da je Poljski pridržana nad njim oblast v prometnih zadevah v luki in na železnicah ter reprezentanca v vnanji politiki. Zelo mogoče je, da se izvede sličen aranžma za Memelsko ozemlje, kar bi bilo bržkone po volji Poljakom in tudi Nemcem, ne pa Litavcem, ki zahtevajo aneksijo, popolno gospodstvo.

Ako bi se vprašanje reševalo plebiscitarnim putem, Litavci ne morejo računati na zmago, kajti sledovi in uspehi dosedanje germanizacije so tako veliki, da bi nedvomno Nemci obvladali položaj.

Kulturni pregled

Šentjakobski gledališki oder v Ljubljani

Sezoni in potrebam primerno izpolnjuje Šentjakobski oder svojo nalogo ter se predpustu in svojemu občinstvu oddoljuje z dvema uspešima burkama. Tretjič je v soboto šel preko deske zabavni »Automobilista« in v nedeljo famozna »Charleyeva tetka«. Obakrat je bila šentjakobska dvorana — ali kako bi prav imenovali ta čudni gledališki lokal — napolnjena; četudi dvorana v svoji skromnosti more sprejeti le malo število publike, so ponovne reprize, vendar dobro znamenje, da imajo šentjakobski igralci obširen krog prijateljev in stalnih gostov. Zasluzijo jih, saj jim je kvaliteta njihovega igralskega uveljavljanja že zdavnaj priborila sloves vzornega diletantskega gledališča.

S pavšalno pohvalo naši vrli Šentjakobčani ne bodo več zadovoljni, ker so med njimi talenti, ki so si preko diletantskih ambicij že uspešno priporili vstop v talijin hram. (gđ. Debelakova, g. Bučar), medtem ko ostali člani z vso poštrevnostjo izpolnjujejo svoje sposobnosti. Vsekakor ima šentjakobski oder že močan kader izborni izvežbanih moči za zasedbo glavnih vlog: Simpatična gđ. Markičeva, temperamentna Hamova, gđ. Škerlj, Karus, Klemenčič, Kit in vsem na čelu ležerni g. Podreberšek se uveljavljajo z izvrstno rutino in prirodno igro, ki zabirajo že vse sledove diletantizma. Naraščajo spretno zaposlen v manjših vlogah, kaže brezizjemno nardarbenost in pride še lepo na vrsto.

Sobotni in nedeljski večer sta potekla v vsej dobrovoljni ugodnosti, publika ni štedila s smehom in ne z zasluženim aplavzom. »Automobilista« povedejo šentjakobčani v goste na nekatere okoliške odre, kar je prav na mestu: a za nas je važnejše, da pripravljajo Ganglovo »Sina«. Ker se v drami lahko silneje udeležujejo poedini talenti, si podrobnejše poročilo o šentjakobčanih držujemo za to priliko.

Juri Buchner: Vojiček

(K predstavi v ljubljanski drami.)

Doba klasičnega in romantičnega eklektizma po osvobodilnih vojnah

spočetka 19. veka je prinesla celo vrsto nemških poetov in dramatikov, ki so bili ob vsi svoji udarjenosti, čustvenosti in miselni globini v bistvu le posnemalci velikih mojstrov preteklosti. Namesto da bi zrl v naravo in nase, so smatrali stil, jezik in formo velikih klasikov in romantikov za literarno dogmo. Grški in rimski tragiki in komedjografi, Shakespeare in Calderon, Goethe in Schiller so kumovali poetom izredne žive fantazije, močne čustvenosti in globoke miselnosti, talentom prvega reda, kakršni so bili Platen, Rückert, Chamisso, Uhland in Grillparzer.

Doba je zahtevala nove vsebine, nove oblike, novega stila, a nihče jih ni dal, nihče našel. Ko pa sta ostala Grabbe in Büchner, ju sodobniki niso razumeli in ju odklanjali. Njuna divja genialnost in brutalna silnost je morala zbijati le posameznik v ogorčenost v času, ko je bila Goethejeva in Schillerjeva veličastna umerenost nezmotljiva in neizpremenljiva zakon. Grabbe in Büchner sta iskala svobode tudi za literaturo, svobode v obliki, jeziku in vsebini. Psihologa in naturalista sta bila, še daleč pred modernom 19. veka, že vsekakor moderna umetnika. Literarno se nista mogla izživeti in oba sta umrla še zelo mlada. Iz genialno sirovega in pretiranega se še nista utegnili povzpeti. Grabbe je umrl ješva 35 let star, Büchner niti 24 let star. Najboljše, kar sta ostavila, za seboj, so osnutki, skice, neizvršene umetnine. Medicines Büchner (rojen leta 1813., umrl 1837) pa bi se bil razvil v dramatika, ki bi bil dal razvoju nemške drame čisto drugo smer in bi njen polet pospešil za celo stoletje. Najmodernejša ekspresionistična struja priznava Büchnerja za mojstra, ki je z »Dantonovo smrtjo« napisal scene, vredne mojstra najnovejše dobe. Šele leta 1879. so izšla prvi Büchnerjeva filozofska in leposlovna zbrana dela in med njimi tudi »Woyzeck« — 26 prizorov po obledelih dva, treh ropiskih. Leta 1920. je izšel Woyzeck znova, popoln. Skica pa je ostal, ker ni bil nikoli izvršen, saj je pesnik umrl prej.

G. režiser O. Šest je videl »Woyzeck« na Nemškem, ga dobro poslovenil in uprizoril. Bil je to prvi poizkus plemenitega ekspresionizma na našem odru. Poizkus se je Šest izvrstno obnesel in publika je bila očividno prav zadovoljna.

Ljubljanska nedelja

Zimska nedelja je v Ljubljani zapajana, če je ne zdrami mlado jutranje sonce. Največkrat se to ne zgodi. Tako je zimsko jutro elično sobotnemu popoldnovu, sivemu, tujemu, odbijajočemu. Toda včasih se tudi v Ljubljani vreme kar pred polnočjo obrne; in glej, skozi oblake lije luč in svetloba kakor iz večnosti.

Take nedelje so tudi v Ljubljani lepe. Začane lenuhe vzdignejo solnce in žarki kar sami z ležišča. Treba bo na promenado, kajpada na promenado! V Zvezdi svira godba Dravske divizije. Od Selenburgove ulice pa do univerze na Kongresnem trgu se pretaka množica dam in gospodov, omoženih in oženjenih, ločenih in šele na potu k ločitvi zakona.

Zimsko solnce božajoče ogreva zemljo. A ženske oči niso na promenadi nič manj žive nego poleti. Tiče sicer globoko nekje za kožuhovino, toda neprestano švrkajo sem in tja in iščejo ubogih žrtev. In teh je neštivilno.

Srečala sta se minulo nedeljo na promeradi v Zvezdi gospod in gospodična. Oba mlada, živahna. Oba hrepeneča po znanju. In pota njuna so se stekla v eno cesto: popoldne sta se že sestala.

Po obedu sta se praznično napravila in se našla na dogovorjenem mestu. Ne da bi se natančneje pomenila o smeri izleta, sta se polagoma umaknila ljubljanskim hišam, kjer je gnezdo kavarn in restavracij. Namenila sta se ven. A kadar pravi ljubljancin ven, misli na troje smeri: na Posavje, na Fužine ali na na Rožnik. Gospod in

gospodična sta jo krenila proti Rožniku.

Naš Tivoli je lep zmirom; spomladi ga dela privlačnega preropenje narave, poleti hlad, jeseni blago solnce, pozimi drobne, s snežom napol posute steeze in pa drsališče. Na tem drsališču je bilo v nedeljo posebno živahno. Drsalci se je mlado in staro; matere in hčere, očete in sinovi, možje in žene, ženini in neveste. Tudi drobne depe je bilo mnogo na ledu; ah, bilo je lepo opazovati, kako mladina uživa v tem lepem sportu! Pa kako korajžni so bili vsi! Tu in tam je kdo padel, ali hujše nesreče ni bilo. Domov so odšli vsi celi. Rešilna postaja ni imela skrbi z drsalci.

Prijazne Čadove prostore pod Rožnikom so gostje zasedli šele proti poznejšim popoldanskim uram. Večina ljubljancinov je to nedeljo izletela na Posavje. Alešove domače strežnice so imele polne roke dela. Na ognjišču je cvrela pečenka in iz sode je teklo lepo belo vino.

Gospod in gospodična pa sta se tačas polagoma vzpenjala na Rožnik. Razgovarjala sta se, in govorila sta kot stara davna znanca. Občudovala sta zimsko naravo, beli sneg, smreke in rozgato veje listovcev. Tudi razgledavalca sta ee. Kako lepa se jima je zdelala pokrajina pod hribom! Hišica je postavljena poleg hišice kakor drobni kamenčki. Med temi kamenčki pa so vile rjave nitke: ceste. Kako majhen je svet, če ga opazuješ od daleč! Gospod in gospodična se je zdelo, da nista kar nič velika. Zleto se jima je, da živita zopet otoko življenje, da stojita pred igralkami iz nepozabnega detinstva. Toplo jima je bilo pri srcu.

In sta korakala dalje tiho in nemo in ništa želela, da bi ju kdo srečal.

Res, kadar se človek muči pri spominih, si ne želi srečanja z nikomur. Po čudnih potih hodi, nepopisno mile sanje sanja. Nad njim se eklanjajo bogato obložena drevesa z zrelimi sadovi. Greje ga večno solnce. Svira mu veličastna narava. Zato ga okoliča ne mika. Zeli si biti in ostati sam. A vselej tudi to ni mogoče.

Gospod in gospodična sta sanjala. Hodila nista po zasneženih pokrajini, temveč po raju. Vse jima je bilo pokorno. Ptice so bile krotke kakor golobčki, zveri so se jima umikale s pota. In nalahno, nehote sta se približala drug drugemu. En hip — ustnice so se vjele! A haš v tem trenutku se je za ovinkom pojavila cela družina: oče, mati in kopa otrok. In gospod in gospodična sta se zopet oddaljila.

Pa sta začela govoriti o vsakdanjih stvareh. O življenju. O službi. O denarju. Vedno več in več malih »zletnikov« sta srečavala na poti. Dame so bile skrbno odete v suknjo in kožuhovino, gospodje tudi. In deca! Bila je ovijta v lepo čisto volno, da na spreho ne nazebe in doma ne oboli.

Ko sta gospod in gospodična dospela v mesto, je padal na Ljubljano že mrak. Ulice so se požihavile, promenada se je napolnila. Še stražnik je imel veselje nad promenadarji in je med njimi zgrezil zelo nevarnega prekupevalca in verižnika, ki je zadnje dni ogoljufal državo za milijone.

Pred pošto sta se gospod in gospodična razšla. Sklenila sta, da se najdeti zvečer v operi pri »Sevilekem brivcu«. In ko sta se navžila stare, dobre Rossinijeve glasbe, je gospod

spremil gospodično domov. Spotoma sta srečala še bloške izletnike smučarje, ki so se pripeljali z vlakom iz Rakeka. To vam je bila vesela družina! In sta se odločila, da se jima prihodnji pridružitva tudi onadva. Zlaj namreč začne nov kurz za začetnike v smukanju — pa tudi v ljubezni...

„Lire in mi“

Prošli teden smo ljubljancin doživljali žalostne dneve in neprijetne ure. Dinar je padal. Maso je zajela panika. Vse je kakor brez glave begalo sem in tja. Po hranilnicah se je ljudstvo trlo. Vsa je hotel svoje prihranke nazaj. Zakaj nazaj? Ker je izgubil vero vase, v edinstveno državo jugoslovansko in v človečanstvo sploh. Videli smo, kako strašno je čas vrgel ljudi s tira. Nikjer stalnosti — ne v posameznikih, ne v skupnosti.

To so opasne prikazni. Svedočijo nam, kako malo ljubezni do naše stvari je v nas samih. Dinar je padal. In mi nismo šli raziskovat vzrokov, čemu se je to zgodilo, in ali je mogoče, da zdržimo na nivoju nemške marke in druge slabe valute. Vtepli smo si kratkoročno v glavo, da bje za naš dinar smrtna ura. Pograbili smo tedaj dinarje, s katerimi smo razpolagali, in smo brž odfrčali k trgovcu. A zvit in prekanjen trgovec dobro zna, kako mu je ravnati v podobnih slučajih. Previden je. Za takega, se je izkazal tudi to pot. Očistil je svoje stelaže v trgovini in se zatekel v skladišča. V magazinih je namreč blago najbolje spravljeno. Onli ga ne doseže ne roka ubogega konzumenta, ne pest malo-briznih oblasti.

Medtem pa so po ljubljanskih ulicah prepevali svoje ogabne pesmi naši defetisti. »Kaj nam mari dinar — raj gre!« Tako je bilo njih geslo. Ti prepevači, ki se pojavijo vselej, kadar zabrede država na eden ali drugi način v kakšno etisko, so bili zadnje dni v Ljubljani triumfatorji. Špekulirali so z dolarji in lirami in prišpekulirali se lepe vsote.

V nekem javnem lokalu se je pojavila taka kopica maloverdnih elementov. Trkali so se na prsi: »Lire in mi!« Zaničevalno, pomiljujoče in s prezirom so gledali na druge goste, katerih žepi niso bili napolnjeni z lirami. Predržali so teh špekulantov je šla celo tako daleč, da so ei ubogi naš dinar privoščili v popevki, ki ni dila la le po napuhu, ampak tudi po vinu.

»Lire in mi!« Kdo pa ste pravzaprav »mi?« Seveda svet, izpirjen po deščicni svetovne vojne, ustvarja danes v družbi desetkrat več razredov nego smo jih imeli prej. Nekdo so se ljudje delili samo na delavce in lenuhe. Potem ko je socializem pokazal svoja rdeča krila, se je družba razdelila na troje predelov: na zgornjo desetlično, na srednjo, »meščansko« klaso, in na razred zatiranih in vsled tega po vladji hlepečih ročnih delavcev. Danes imamo poleg vseh teh razredov še druge: med nje spadajo tudi oni »mi«, ol hir, v našem domačem jeziku verižniki, špekulanti in borzičanci, ki jim je hrbtnoče ustvarila šele svetovna vojna.

Ti »mi« se sedaj ponašajo s svojimi umazanimi sposobnostmi po Ljubljani, Sloveniji, Jugoslaviji, po našem posrednem in neposrednem sosedstvu in sploh po celem svetu. Iz vojne peš-

ro »živem mrtvecu« in »živem« je dramskih odlomkov, scen brez začetka in konca, je vajna. V »Vojku« smo prišli še dalje. Šest je iz treh konceptov sestavljen in sam po sebi razvrtel 24 slik, dramskega zgoščenih, močnih čisto prozajskih; učinkujejo morda nekam kinematografski, a tvorijo globoko psihološko študijo ter logično izvedeno tragedijo ljubezni in nezvestobe. »Vojček« dela vtisk čisto moderne drame po dikciji, formi, socialistično satiričnem duhu in duhovitem karikiranju in persifliranju. Značaji so naslikani pregnantno, čudovito markantno; grobo, malobesedno, a živo, da kriče Vojček, Marija, stotnik, doktor tambor, melanholični rokodelce, filozof, rokodelce-sanguinik, norec in šid so blelesni karakterji. Zares, Blücher Georg je bil velik genij, kakor njegov svobodomiseln mlajši brat Friderik in sestra Luiza.

Predstava je bila prava dobra. Vsa čast režiserju O. Šestul. Dokazal je znova, da je misleč umetnik dobrega literarnega okusa. G. Rogozec je bil velik v vseh 24 slikah in zaslužil pohvalo v superlativih. Tudi odlični igralci raste od nloga do nloga. Za Miškinom Vojček sta dve »vaje« kratic, vredni velikega odra. Ga. Juvačeva je izvedla ulogo Marije s svojo realistično in čustveno igro prav dobro in je v nekaterih slikah dosegala resnično silne črte. Med najboljšimi je bil tudi doktor našega inteligentnega in ambicioznega g. Lipaha. Z malimi, a neštetiimi potezicami je ustvaril sijajen grozilen značaj, ki se nam je zapisal v spomin. Uboh, nekoliko pretiran je bil astmatično publizistepotnik g. Pečka, prav naturalistično resničen ital. izsledilec g. Grečorina, takisto g. Plut, Petič, Kralj, Drenovec in Danilo. Vsa predstava je bila na čast naši mladi drami.

Nove muzikalije

Pevski zbor »Učiteljske zveze« v Južni Krajini je izdal nedavno sedem pesmi za mešane in moške zborove pod naslovom »Prvi plamen«. Zbirko je uredil Srečko Kumar, naslovno stran je napravil lesorez A. Černigoj.

Ivan Gerbec je uglasbil Zupančičevo »Otroci molijo« za mešan zbor s sopranjskimi soli. Pesem je fino občutna, moderna skladba, ki pa bo napravila vtis le, če jo bo izvajal velik, zelo rutiniran zbor, ki bo razpolagal tudi s fundamentalnimi basi. Premrlava »Zakaj« je monumentalna stvar, kakršne v naši okolici literaturi še nismo čuli. Začne se kakor katere religiozna pesem, sledi kratek fugato, po izrazitih unisono-mestih z značilnimi akordi v triolih izzvani pesem v osmeroglasni ff. Pesem bo napravila v izvedbi močnega zbora velikanski učinek. Skladba Emila Komela na Bevkovo »Vstajenje« je zelo dolga stvar, pisana za osem glasov, traja z urenjen se bo pa pri njej izplačal. Sledi Vodopivčeva »Pričakanja«, ki morda v konceptu ni tako posrečena, potem Ravnikov moški zbor »Kam si šla, mladost ti moja«, zelo zrela pesem, ki jo bodo naši moški zbori gotovo po večini vsi nastudirali. Ljubek je Mirkov scherzoso »Zeleni Julij«, narodno pohvarana skladba z značilnim skaklavim uvodom v šestmislinskim taktu, ki se v izpremenih večkrat ponavlja. Adamičeva »Narodna« bo zahtevala dobro zbor. Pisana je v dvčetrtinskem taktu v obliki, podobni polki, kateri se basovski kvintle lepo podajo in povzroče bizaren vtis v tipično Adamičevem okusu. Težka pesmica ne bo, menimo, da se spodnji basovski e, kjer pride, lahko brez velike škode poje tudi za oktavno višje. Zbirka bo našim zborom dobrodošla. Naj bi gotovo vsi segli po njej, saj se izplača kupiti.

Pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« je izdalo pet ženskih dvospevov (zborov) s

spremljevanjem klavirja, katere je zložil Emil Adamič na besedilo Cvetka Golarja iz bosanskega perivoja. Prva, »Solnce sije«, datira se v leto 1912, ostale pa v zadnja leta. Mnogo se bo pela zlasti »Čuj, petelin« s originalnim klavirskim spremljevanjem, dalje »Zgodaj ostala je devotka«, ki se doslej še ni izvajala, pa tudi ostale, ki so vse posrečene. G. Adamič je izredno plodovit, še bolj pa popularen in priljubljen, kakaj danes ga ni zbora, ki bi ne znal cele vrste njegovih pesmi, ki so efektne in ne pretežke, da se jih je mogoče takoj naučiti na pamet. Obe zbirki, kateri toplo priporočamo v nakup vsem našim društvom in ljubiteljem vokalne glasbe, se naročata prva v pisarni ljubljanske »Glasbene Matice«, drugo pri pevskem društvu »Ljubljanski Zvon« v Ljubljani, ali pa pri ljubljanskih knjigarnah. —k.

Zveza slovenskih gledališč. Kongres slovenskih gledališč, ki se je vršil porodom 50 letnice beogradskega gledališča v Beogradu, je bil v petek zaključen. Izvršeni so bili razni važni sklepi, ki bodo velikega pomena za uresničenje ideje kulturnega zblizanja med slovenskimi narodi. Sklenjeno je bilo, da se ustanovi »Zveza gledališč Jugoslavije, Češkoslovaške, Poljske in Bolgarske«, ki naj bi posredovala med posameznimi gledališči za repertoar in osebe in dvignila slovensko dramsko in operno umetnost. Izdana je bila obema inicijativa za ustanovitev »Udruženja slovenskih igralcev«. Prihodnji kongres slovenskih gledališč se bo vršil v Sofiji o približno 20 letnice obstoja sofijskega gledališča.

»Društvo slovenskih književnikov« v Ljubljani je na svojem zadnjem občnem zboru dne 18. decembra 1922, sklenilo, da bo vodilo seznam o vseh prevečenih delih in zato naj vsi slovenski pisatelji pisмено sporoče »Društvu slovenskih leposlovcov« v Ljubljani, Kongresni trg 7 (Slovenska Matica) naslove del, ki so jih ali že prevedli, ki jih prevajajo, ali pa ki jih nameravajo prevedeti, da se s tem prepreči morebitna kolizija. Tudi se bodo vsakomur na prošnjo dajale tozadavne informacije. Ravnotako je sklenilo društvo, da bo prevzemalo brezplačno pravno zastopstvo za svoje člane v vseh slučajih kršitve avtorskih pravic. Člani naj se zato v to svrhu obrnejo na društvo z natančnimi podatki.

Novi zapiski prenehal izhajati. Avtonomistična revija Novi zapiski, ki jo je izdajal s klerikalno pomočjo g. Albin Prepeluh, a uredil dr. Dragotin Lončar, naznanja v svoji zadnji številki, da v sled prevelikih stroškov preneha izhajati. Gorška »Straža« je že poprej naznanila, da preide večinoma sodelavcev Novih zapiskov h klerikalni reviji Socijalna misel. Sodelavci Novih zapiskov v preteklem letu so bili med drugimi: A. Prepeluh, Dragotin Lončar, Josip Petič, France Goršič, Karel Ozvald.

Knjižnica Slovenskega Denika. Sv. zok III. Prosper Mérimée: Carmen 1922. Nakladom Slovenskih knjižnic v Bratislavi. Str. 69. Cena Kš 4.30. Znano novelo o Carmen, lepi zapeljivki, ki poje v Bizetovi operi po vsem kulturnem svetu, so dobili sedaj tudi Slovaki v svojem jeziku. Slovenci jo imamo že nekaj let. Kakor je videti, goje Slovaki leposlovje zelo živahno in izdajajo mnogo knjig, odkar so svobodni. Ustanavljajo se nove knjižnice in novine za ljudstvo in inteligenco. Ta knjižnica pa ima namen prirediti bisere iz tujih slovstev.

Nemška usoda. Hermann Sudermann je zbral v enoten zvezek tri svoje poslednje igranske pod skupnim gornjim naslovom. V njih je želel izraziti tri trenutke poloma, ki je pretrpel Nemčijo. V »Sveti dobi« slika veselo vzhajen cesarstva ob »izizvanju zavazenskih velisil«. — »Zrtev« označuje mladost

nost — ki je bila antantni le promatno znana — v Nemčiji leta 1917: samo vloga dete veruje se v zmago; za druge preostaja še zgolj »ljubezen in smrt«. S pobuno se končajo ta tri defetistična, porazovska dejanja. »Zapomaganje« prikazuje, kako se vojak (feldgrau) vrača v domovino. Ognjišče pa mu je razdira vojna in boljševizem. Najbolj čudovita nem-

Naše domače zadeve

Prof. dr. A. Zalokar:

Bolnica za ženske bolezni v Ljubljani

Glej prilogi »Jutra« 18. in 21. t. m.)

III.

Pomen novega zavoda.

O nalogah nove ženske bolnice samo par besed. Največje važnosti je poročnišnica. V njo se bodo sprejemale vse noseče v zadnjih tednih nosečnosti, nadalje vse porodnice brez izjeme. Porodnišnica ni samo za težke porode, pri katerih je eventualno potrebna kakšna operacija, marveč je tudi za vsak normalen porod. Mnenje poročnišarjev je, da naj vsaka porodnica porodi v poročniškem zavodu; to mnenje bazira na spoznanju, da je porod v moderni poročnišnici najbolj siguran, sigurnejši nego v domači hiši. Toda to mnenje je le tedaj osnovano, ako je zavod v resnici moderno urejen. V slabo urejenem zavodu ni za povrd nobenih prednosti pred domačo hišo. Upam, da bo nova poročnišnica izboljšala v bodoče še boljše uspehe nego jih je stara. Za premožnejše sloje bo na razpolago nekaj sob drugega razreda.

Nadalje je sprejem v žensko bolnico zagotovljen vsaki ženski, ki boluje na kakšni ženski bolezni. Za lažje bolezni bo na razpolago (samo za revne) ambulanca, težji slučajji pa se bodo »prejemali« v zaprti oskrbi. Zalibog da ostane ginekološko zdravljenje tudi v novi bolnici za nekaj časa še polovičarsko, ker ni na razpolago modernih terapevtskih sredstev. Tako omenjam samo raka, pri katerem morajo poleg operacije uporabljati še Rentgenovi in radijski žarki. Teh aparatov in preperatov pa ženska bolnica še nima in tudi ni upanje, da bi si jih mogla iz državnih sredstev nabaviti, ker so silno dragi. Morda se kdaj najde kak mecen, ki bo videl, da moramo tudi pri naših bolnih ženskah nuditi tisto, kar jim nudijo drugod. Pot v inozemstvo je večini naših žensk vendarle predraga. Izvzemati ti dva sredstva pa so vsi drugi aparati tako po ceni, da jih bo mogoče sčasoma nabaviti, ako parlament dovoli primerne kredite.

Cilji nove bolnice s tem še niso izčrpani. Druga važna naloga je pedagoška. Ne samo za bebe je treba pouka, ampak tudi za celokupno naše ženstvo. Spolna higiena je nauk, ki ga je v današnjih časih naše ženstvo bolj potrebno nego kdaj prej. Obširna socialno-higienška propaganda spada torej tudi v delokrog nove bolnice. Njena organizacija bo naloga ravnateljstva in njemu pridruženega zdravništva, podpore pa bo potrebna od strani našega tiska in od strani naših izobraževalnih organizacij.

Tretja naloga je znanstveno proučevanje. Vsak zdravnik mora slediti napredkom znanosti, taka bolnica, kot je ta, pa mora ne samo ostati na tekočem, temveč mora tudi sama prinašati doneske k znanstvenemu napredku.

Pri tej priliki bi omenil, da je naše ženstvo v poročniškem pogledu izpostavljeno večjim nevarnostim, nego ženstvo ostale Jugoslavije. Primera med statističnim materialom ljubljanske po-

stka tridesetka — krasna, pametna, krepka in krepkasta — katero je tudi zrela vesoljna blaznost, se ne mara poročiti z najslabnejšim izmed pruskih častnikov in mu predlaga svobodno zvezo. Ker se mu vse gnusi in gabi, ker obupuje nad prihodnostjo Reicha, si Prus sam seže po življenju.

ročnišnice in materialom drugih jugoslovenskih poročnišnic kaže, da imamo pri nas razmeroma več patoloških porodov nego drugod. Naj omenim samo en vzrok tega dejstva: naša industrializacija. Pri nas imamo n. pr. veliko nepravilnih medicen, rožene medicene pa so ena največjih in najtežjih komplikacij poroda, nevarnih tako za mater kakor za otroka. Znanstveno proučevanje specijelno naših tozadavnih prilik utegne obroditi praktične rezultate.

Ne glede na naša domača strokovna vprašanja pa nudi poročništvo v ginekologijo toliko snovi za znanstveni študij, stavlja toliko problemov, ki čakajo rešitve, da se jim tudi ljubljanska ženska bolnica ne more in ne sme izogniti. Zdravniki, ki delujejo na tem zavodu in ki bodo na njem delovali za nami, naj najdejo tu moderno mesto za študij.

Malo odgovora

V »Slovincu« 12. t. m. je izšel neupravičen napad na učitelja srbohrvaščine na neki ljubljanski osnovni šoli. Na ta napad

smo prejeli daljši odgovor, ki se nam je radi pomanjkanja prostora neljubo zakasnil in ga žal tudi danes ne moremo objaviti v celoti, čeprav je nad vse značilen in zanimiv. Navajamo ga zato v kratkem izvlečku. Q. pisec pravi med drugim:

V enega mojih mnogoštevilnih razredov je prišel nedavno nov učenec, čigar zmožnosti ne odgovarjajo docela njegovim ambicioznosti; zato sem ga moral po nočno vzeti v zaščito pred njegovimi poročniškimi tovariši. Nekega dne pride k meni in mi zašepče na uho: »Kdo zapljuje tukaj k orličem!« — »Jaz ne« je bil odgovor. Med tem se je začelo po šoli hihitanje, na katerega sprva niti pazil nisem, ker puščam deci navadno precej svobode. Ko pa sem v svoje presencenje razbral iz šumenja besedico »čuk«, sem jih takoj ostro prekinil.

To je bil ves incident, na katerega bi tudi takoj pozabil, ko ne bi me dan kasneje opozoril ravnatelj, da je dobil neke pritožbe radi tega in dodal še »prijemen« pouk s svoje strani. Prečital mi je celo okrožnico, ki prepoveduje vsako »hujkanje« v šoli. Pojasnil sem mu dogodek. Kasneje se je sem zvedel, da je g. ravnatelj dan popel, ko je bil brčar po g. katehete poučen o dogodku, znesel svojo jezo nad nekaterimi sokolci. Ali je bilo to v smislu prečitane ml okrožnice, zelo dvomim.

Naslednji dan sem čital notico v »Slovincu«. Iste misli in ista logika, ki mi jih je bil razvijal g. ravnatelj... Zopet dvomim, da je bila taka ekskurzija v carstvo denunciacije potrebna. Ali pa ji je bil povod morda v današnjih političnih razmerah?

Iz življenja in sveta

Zanimivosti iz ruskega življenja

Milanski »Corriere della Sera« prinaša zanimive podatke o vsakdanjem ruskem življenju Cene življenjskih potrebščin so tako narasle, da se lahko reče, da je vreden 1 predvojni rubelj danes že 6 milijonov rubljev. V moskovskih restavracijah si v mesecu decembru 1921. dobi dober obed za 100.000 rubljev, v avgustu 1922. pa je stal enak obed že 4 milijone rubljev. Kilogram mesa stane danes okoli 6 milijonov rubljev, kg sladkorja 3 milijone, hleb kruha 1 milijon, 1 jajce 75.000 rubljev, 1 limona 1 milijon rubljev, skatljica vžigalke 50.000 rubljev, številka časopisa 150.000 rubljev.

Vse časopise je seveda izključno komunistično. Glavni organ komunistične stranke je moskovska »Pravda«, a službeni list so »Izvestija«. Zanimivo bo tudi, če povemo našim kadilcem, da stane v Rusiji 1 cigareta 40 do 80 tisoč rubljev. Najdražji pa so sedeži v gledališčih. Sedež stane 5 do 15 milijonov. Obleda stane približno pol milijarde rubljev.

Kdo dela žensko modo?

Čim je smela ženska postati igralka, se je moda začela ravnanj po okusu igralk. Vsaj to je gotovo, da so igralkice od nekada prinašale vedno nove poteze v modo. V Parizu, na Dunaju i. dr. uporabljajo najlepše igralkice za tkz. mannequin, t. j. za modele, ki oblačijo nove toalete in jih razkazujejo javnosti. Igralkice so bile vedno prvotvorilke mode. Ene prvih je bila lepa Moliérova žena, ki je leta 1673 kot »Ciroe« prišla v vlečko na oder in s tem uvedla vlečko v modo. 40 let kasneje so igralkice odločile dolgo toaleto z vlečko in uvedle krajša krila. Leta 1703 je igralka Dancourt v komediji »Adrienne« prišla v kratkem modercu in v kratkem nabranem krilu; s tem je ustvarila tkzv. »Adrienne«.

Alkoholisti in antialkoholisti

Na Bavarskem je izbruhnila nova državljanska vojna: državljani so se razcepili v dve ogromni stranki. Ene je za alkoholne pijače, druga pa proti njim. Strasti so razžidane, časopisi se pričkajo, vrše se javna zborovanja, sprejemajo se resolucije in pristaši raznih strank so si postali smrtni sovražniki. Antialkoholiki so sestavili strog zakonski načrt proti pijancem, pijančevanju in proti brezvestnim krčmarjem, kavarnarjem, barovcem in drugim bezničarjem. Ta zakonski načrt pride baje v kratkem pred bavarsko narodno skupščino. Alkoholiki so zato strašno razburjeni, češ, da hočejo »suhati« izpremeniti Bavarsko v puščavo; antialkoholiki pa trdijo, da je Bavarska danes že plavsko morje. V Monakovem se je vršila v Wagnerjevi dvorani ogromna skupščina »mokračev«. Sklicalo jo je 26

hoze poganjaio kakor gobe po dežju. Žive na račun drugih, takozvani »buržujevi«, ki so danes po nesreči prišli v to kategorijo le radi neznozne bede, ki tare vse srednji sloj.

... »Lire in mi«... Živimo v času špekulacij. V dobi podiranja, ko se vsak veseli le destrukcije. Malo, najmanj je onih, ki se pošteno trudijo, da ne bi oškodovali in odrli svojega bližnjega. Veliko, največ je takih, ki pripadajo skupinam nepoštenikov. Toda kdor je pravičen, zdrav v svojem jedru, se ne bo dal okužiti od izmedkov, živčih na račun enega samega dneva. Zakaj tudi za trenutno potlačeno dinar pridejo boljši časi, ki bodo s kožo in kostmi požrli junake, pripadajoče orientaciji poklika »lire in mi«.

R.

Kregar Rado:

Ekonomija gledališkega odra

Važno vprašanje v proračunu našega gledališča tvorijo oder in njegova oprema ter inscenacija uprizorjenih del. Lahko trdimo, da je deficit ali suficit marsikaterega gledališča odvisen v veliki meri od ekonomične izrabe scenične opreme.

Oprema odra obstoja iz dveh ločenih delov. Prvi iz delov, ki se uporabljajo pri vseh uprizoritvah, in iz delov, ki so za vsako uprizoritev drugi. Prvi deli so oder in njegova konstrukcija ter električna oprema, drugi pa kulise in oprava, ki tvori sceno posameznega dramskega dela.

Realistična smer je zahtevala vedno bolj kompliciran oder. Velika množina opreme je zahtevala precejšnjega časa za izmenjavo posameznih slikah in dojanjih. Iz te potrebe, da se premori ne zavlečejo in z njimi vsa uprizoritev, je nastal vrtilni oder, ki omogoča, da se med igranjem na sprednji polovici odra izmenja scenerija za drugo polovico in se ob zaključku dejanja zavrti samo za 180 stopinj, pa je nova scena na razpolago. Posebna konstrukcija omogoča tudi dviganje in pogrezanje vsega odra. Poleg tega še nešteto drugih dvigal in sredstev, ki pa so za današnjo moderno smer insceniranja in igranja nepotrebna ter z ozirom na ogromne stroške za manjša gledališča nedosegljiva.

Eno pač mora biti na modernem odru moderno ter funkcionirati brezhibno, to je razsvetljava. Ona tvori bistvo modernega odra, moderne inscenacije ter nadomešča vse tehnične pripomočke kompliciranega odra. Svetlobni efekti nadomeščajo čisto vse izpremembo scenerije. Svetloba vzbuja v gledalcu razpoloženje, ga poudarja ter postane tako del življenja dramske umetnosti. Razsvetljava mora biti tehnično tako popolna, da omogoča vsako niansiranje barve in jakosti. Dana mora biti možnost razsvetliti ves oder ali le en del, učinkovati mora po potrebi ali povsem realistično, bajno ali mistično. Prehodi ene barve v drugo se morajo vršiti povsem neopaženo, brez mučnih streslajev in grobih skokov.

Za pravilno uporabljanje in določanje svetlobnih efektov je potreben inscenator, ki ima umetniški čut, smisel za sla-

daljško umetnost ter potrebno prakso. Razsvetljava je samo sredstvo v njegovih rokah, ki pa ne sme nikdar samostojno operirati in določati svetlobnih efektov. Pač mora biti elektrotehnično izvežban ter mora aparate povsem obvladati in izraziti ono, kar želi od njega inscenator.

Moderna električna oprema za razsvetlitev odra je sicer precej draga, je pa za moderno inscenacijo neobhodno potrebna. Pri pravilni uporabi se izplačuje, posebno če je oder opremljen tudi s okroglim obzorjem.

Največjo pažnjo je treba posvetiti sceneriji, to je kulisam, zavesam in opravi, če naj se doseže res ekonomična izraba. Pod ekonomično izrabo razumem to, da morajo predstave same kriti vse izdatke za scenerijo in vsaj delno tudi honorar igralcem.

Vzemimo n. pr. inscenacijo lanske opere »Boris Godunov«. Uprizoritev je stala ljubljansko gledališko upravo skoraj pol milijona kron. Če bi bila ta opera igrana, kar je maksimum, v eni sezoni dvajsetkrat, in bi bilo vedno napolnila, kar nese vsakokrat 12.000 kron, bi to krilo komaj polovico izdatkov premijere. Vsakdo potrdi, da je v tem oziru treba precejšnje reorganizacije, če se hoče doseči vsaj približno ravnotežje med izdatki in prejemki.

Gledališča, ki imajo prostora za več tisoč ljudi, lahko žrtvujejo tako velike vsote za opremo, za ljubljansko gledališče bi pa pomenilo par takih uprizoritev gotov propad.

Kakor za vsako večje delo, je treba tudi tu sestaviti gotov program, po katerem naj se izvrše dekoracije ter nabavi kar je potrebno za inscenacijo.

V ta namen je potrebno že ob zaključku (ali vsaj ob začetku) sestaviti celokupen repertoar. Na podlagi tega repertoarja se sestavi pregled del ališne smeri, iste dobe. Potem se napravijo scenični osnutki ne za vsako posamezno delo povsem ločeno in neodvisno, kot se je delalo to do sedaj, nego osnutki za scenične elemente, iz katerih se sestavlja in kombinira posamezne scene posameznih dramskih in opernih del. Te scenične elemente tvorijo stene, a ne celotne, temveč sestavljene iz polnih in polovičnih delov, nadalje stebri, slopi, okna, vrata, loki itd. Ali vsi ti elementi morajo biti tako zamišljeni in izvršeni, da je vsaka kombinacija mogoča. To se pravi, isti elementi v drugačni grupaciji in luči tvorijo povsem novo sliko. Občutek ponavljanja mora biti izključen, to je mogoče le tedaj, če imajo ti elementi le najkarakterističnejše črto sloga, a brez vseh detajlov, ker ti v glavnem onemogočajo kombinacijo ter s svojo barvo tudi svobodno uporabo luči.

N. pr. kraljeva soba v »Boristu«, polna zlatih bizantinskih ornamentov, tvori tako zaključeno celoto in je tako individualno izrazita, da je vsaka uporaba njenih delov v kaki drugi operi nemogoča. Vsakdo bi jo takoj spoznal in se le s težavo uživel v novo situacijo. Vsaka drama in opera tvori in ima lastno življenje, v katerem ne sme biti spomina na prejšnje.

Prvi poskusi v tej smeri insceniranja so se napravili na ljubljanskem odru lanske sezone, in sicer v »Ljubezni«. Za tri povsem različne sobe so se uporabljale iste temnomodne kulise. Menjala se je le lambarija, luč in oblika storisa.

To je povsem zadoščalo, da se je dosegel občutek druge sobe, drugega prostora. Iste kulise z nekaterimi drugimi elementi so se uporabljale v »Mariji Stuart« v kombinaciji z zavesami, ter še v par drugih dramah.

Prepričan sem, da bi napravila takih sceničnih elementov omogočala nešteto variant, olajšalo bi se delo režiserju in inscenatorju in, kar je glavno, stroški bi se skrbili najmanj na polovico dose-danjih.

Predvsem pa je potrebna nabava zaves in to kompletnih garnitur, to je stranskih, zadnjih in srednjih. Vsak obiskovalec našega gledališča ve, koliko krat so se že uporabljale temnomodne zaves, nabavljene za inscenacijo »Hamleta«.

Insenciacija te drame je tvorila prvi poskus, ustvariti sceno samo s pomočjo zaves in front. Te zaves so se v nekaterih variantah uporabljale v dram, operi in za plesne prireditve. Ali samo ena barva zaves ne zadostuje. Predvsem bi bilo potrebno, nabaviti celo garnituro rdečih, rumenih in svetlosivih, ki so za spreminjanje različne svetlobe posebno prikladni. S pomočjo luči je posebno zadnjo vrsto zaves mogoče spraviti povsem v sklad z ostalimi sceničnimi elementi. S temi štirimi garniturami zaves in s sceničnimi elementi je mogoče napraviti neomejeno število kombinacij. Najlaže in najhitreje se izpremeni oblika zaves, če se jim da gotove gube, ki olajše v luči reflektorja.

Elementi, iz katerih sestoji scena, n. pr. stene, tla, strop, okna, vrata, stebri, loki, stopnice itd. morajo biti konstruirani tako, da je vsak del zase eno-

zadruge, vodil pa ravatelj pivovarne. En govornik je trdil, da so izvali suhači no-vo vojno med nemškimi severom in ju-gom, da nemško ljudstvo ne trpi nikake-ge terorja in da se Bavarska rajša od-vepi od ostale nemške republike, nego da preneha variti in piti pivo. Drug govornik je trdil, da Bavarci itak čim dalje manj pijejo, ker je pivo ali vino strašno drago in strašno za nič. Brez piva ali vina pa ni vredno živeti. Občinski svetnik iz Mo-nakovega, ki je bržčas županski kandidat, je dejal: Zahteva slučajev ni vzklila iz srca nemškega naroda. To je intriga so-vražnih tujcev in jo podpira tuj kapital. Tujci hočejo vzeti Bavarcem osebnostno svobodo in bi radi, da zavladajo stari policijski duh. Moderni Bavarec pa misli in pije sam brez tujcev! Kdor je zvest bavarski državljan ostane alkoholik. Govorniki so želi urnebesno odobravanje. Sprejela se je resolucija, ki zahteva, da se v policijske zgledne vpše tudi, kdo je za mokroto in kdo za sušo, da se zve, kdo je zvest državljan in kdo izdajca. — Na drugem, enakem zborovanju je dejal neki govornik: Kaj bi rekli, ako se dvignejo zdaj še

vegetarijanci in zahtevajo, naj ne jemo nič več mesa? Neki industrialec je do-kazoval, da imajo pivovarne 3 in pol mi-lijarde investiranega kapitala in da služijo okoli 2 milijona oseb po pivovarnah, vi-narnah, krčmah itd. Ali naj ves ta kapi-tal propade in mar naj grede vsi ti usluž-benci s trebuhom za kruhom? Neki agra-rec je trdil, da je pivovarstvo največje-ga pomena za mlekarstvo, ker krave se žive od odpadkov pivovaren in je kvalite-ta mleka odvisna le od uživanja teh od-padkov. Na zborovanju je jako hrupno, dogajalo se veliki skandali ter vlada po-vsod silno razburjenje. Suhači pa ne od-nehajo. Poslanci so v zadregi, ker man-dati so v nevarnosti in vlada se majo na obe strani. Razmotriva se vprašanje, bi-li ne kazalo, vprašati plebiscit. Govori na ljudstvo! Ampak drugi se boje, da bi po-božni Bavarci poslušali pastore bolj ne-go pivovarstvo in krčmarje. Problem je težak. Nova vojna pa dokazuje, da gre Bavarcem vendarle še predobro vzlic vsemu javkanju njihovih novlin proti okrutnosti Francozov.

biagom in mineralnim oljem, z moko in deželimi pridelki na drobno in debelo v Ljubljani; Ludovik Čebtron, trgovina s lesom v Ljubljani; Markun, trgovina s sušenjem v Ljubljani; Albin Turk, komisij-ska trgovina s deželimi pridelki in ga-lanterijskim blagom in trgovska agentu-ra v Ljubljani; A. Praprotnik, trgovina s mehanim blagom v Novem Vodmatu; Kristjan Zanaškar, trgovina s mehanim blagom v Savi ob juž. žel.; Anton Kršič-nik, trgovina s mehanim blagom v Stari vasi (občina Ziri).

— Ukinitve banatske trgovinske zbor-nice. Kakor poročajo iz Zagreba so ukine zaradi njenega velikega primanjkljaja banatska trgovinska zbornica v Velikem Bečkerek. Agendo bo najbrž prevzela novosadska zbornica. V trgovskih kro-

gih v Bečkereku vlada veliko nezmo-jeenje.

— Nova tvornica za ogledala in bru-senje stekla se osnuje v Sarajevu. Po-trebni stroji so iz inozemstva že dospeli.

— Prodaja motociclov, razpisana na dan 24. t. m. pri glavni carinarnici v Ljubljani, se ne vrši.

— Zlata pariteta v Avstriji znaša za do-bo 22. do 28. januarja 14.500 avstrijskih kron (prej 14.250 Ka.).

— Padanje poljske marke. Tudi poljska marka je zadnje dni hudo padla, kar de-la skrbti vladi. Direktor poljske državne blagajne je izjavil novinarjem, da ta moč, ni padec ni utemeljen in da je le posled-ica politične komplikacije v Evropi, za-rad česar je v kratkem zopet pričako-vati zboljšanja poljske valute.

1901 na Dunaju. Zmaga Avstrije 4 : 0. 23. decembra 1917 v Bazlu zmaga Švice 1 : 0. 26. decembra 1917 v Carluu zmaga Avstrije 3 : 2. 9. maja 1918 na Dunaju zmaga Avstrije 5 : 1. 1. maja 1921 v St. Gallenu neodločeno 2 : 2 in 11. junija 1922 na Dunaju velika zmaga Avstrije 5 : 7 : 1. Od nedeljske sestave švicarskega moštva so bili pri zadnjem porazu na Dunaju le trije igralci. Moštvo je bilo to-rej popolnoma drugačno. Od Dunajčanov je bil novinec Heikenwälder (Amate-ure), ki je igral desnega branilca. Znanl Uridil, ki še vedno ni docela okreval, ni mogel »biti zraven« in je njegovo mesto prevzel Swatosch.

Težko je bilo prorokovati, katero od teh moštvo bo odneslo zmago. Švicarji so v zadnjem času znatno napredovali in je bilo torej gotovo, da Avstriji ne bodo dosegli tako lahke zmage kot 11. junija 1922 na Dunaju. Pomisliti moramo, da so Švicarji pred kratkim igrali na tujem te-renu z zadnje čase neporaženim moštvom Italije neodločeno. Za rezultat je tem bolj značilen, ker so Italijani že vodili z 2 : 0 in se je poizkuševalnim Švicarjem vendarle posrečilo preprečiti poraz. Klju-temu, da so se povečini vsa prorokova-nja izrekla na zmago Avstrije, je bilo jasno, da bodo imeli mnogo trdega dela. In sedaj pa nam poroča telefon lepo zmago Švicarjev. Avstriji so se vrnil v domovino poraženi z 2 : 0. Dosedaj je torej zmagala Avstrija štirikrat, Švice dvakrat, ena tekma je ostala neodločena.

Nedeljske nogometne tekme na Du-naju. Na Dunaju v nedeljo ni bilo no-bene prvenstvene tekme v prvem razre-du. Prvi klubi so morali namreč oddati svoje najboljšie moči avstrijski reprezen-tanci, ki je igrala v Zenevi. Vršile so se le prijateljske tekme, Wacker : WAP. 5 : 0, Rudolphshölz : Hertha 4 : 0, Slo-van : Ostmark 1 : 1 in Floridsdorfer : Donaustadt 1 : 1. — V drugem razredu sta bili prvenstveni tekmi Rennweg : Be-wehung XX. 2 : 1 in Sturm 1907 : Gerst-hof 1 : 0.

Dr. Gilbert Fuchs bo, kakor čitamo v uradnem razpisu tekme v umetnem drsanju, ki jo priredi S. K. Ilirija dne 2. fe-bruarja, vodil tehnično vodstvo tekme in predsedoval razsodišču. Dr. Gilbert Fuchs ki načeljuje drsalni sekciji Ilirije je bil prvi, ki si je, ko je mednarodna drsalna zveza leta 1896 nanovo ustanovila sve-toveno prvenstvo v umetnem drsanju, pri-dobil ponosen naslov svetovnega prvaka v umetnem drsanju. Leta 1906 je dr. Fuchs iznova pridobil ta naslov in s tem za eno leto prekinil slavo Ulricha Sal-chowa iz Stockholma, ki je bil od leta 1901 — 1911 razen leta 1906. svetovni prv-ak v umetnem drsanju.

Ženski odsek S. K. Ilirije opozarja svoje članice, da se vrše redni zimski tren-ningi vsak četrtek od 6 — 8 zvečer v Nuškovi vojašnici. — Tajnica.

Gospodarska vprašanja

Trst in naša emigracija

Kakor se poroča iz Rima, je Italijanska vlada objavila Trst za izseljeniško luko, kar so do sedaj bili Genova, Na-pulj in Palermo.

Po italijanskem izseljeniškem zakonu pomeni to, da se smejo v njej vkrcavati izseljenci in da mora v njej pristati vsak parobrod, ki vozi izseljence v Ameriko. V zvezi z dejstvom, da ima največje italijansko parobrodno društvo Naviga-zione Generale Italiana pri nas koncesijo za prevoz domačih izseljencev v vse luke Amerike, ima ta odredba italijanske vlade poseben pomen. Navigazione Ge-nerale Italiana bo sedaj vozila iz Trsta, sicer ne italijanske izseljence, ker jih iz Julijske Benetije ni, ampak jugoslovanske. Trst bo torej postal »jugoslovanska« izseljeniška luka, denar za prodane karte se bo pa stekal v laški žep.

Ta odredba ima pa še drug smisel: Ka-kor hitro dobimo Sužak, določa naš iz-seljenski zakon, se imajo naši izseljenci voziti preko domačih luk. Ker Naviga-zione Generale Italiana dobro ve, da je ta moment blizu, si je stvorila v Trstu novo bazo za svojo novo progo iz Ja-drana v Ameriko, tako da bo vkrcavala naše izseljence m'ogrede na Sužaku in v Gružu. In to najbrž kot edina paro-brodna družba, ki bo vozila z Jadrana v Ameriko. Pozor!

TRŽNA POROČILA

Zagrebski tedenski sejem (20. t. m.) Cene v glavnem nespremenjene. Dagon slab. Voli II. 7.50 — 9. III. 5 — 6.50 — (7), krave III. 4.75 — 6.50, mlada živina 7 — 9.50, teleta 12.50 — 15, svinje sremske 22.50 — 19.50, domače II. 18.50 — 19.50, vse v dinarjih za kg žive teže. Semo se je tržilo po 200 — 225 dinarjev 100 kg.

DOBAVE

Prodaja stare vojaške opreme. Pri Intendanturi Osečke divizijske oblasti v Osijeku se vrši 31. t. m. ob 10. dopoldne ustmena dražba stare vojaške opreme (obleke, obutve, posode itd.) Predmetni oglas je v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani na vpogled.

Dobava barv za telegraf in žige. Pri ravnatelstvu državnih železnic v Su-botici se vrši 31. t. m. pismena očetalna licitacija glede dobave 300 kg modre bar-ve za telegraf in 300 kg modre barve za žige. Predmetni oglas je v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani na vpogled.

Dobava papirja. Pri ravnatelstvu državnih železnic v Subotici se vrši 31.

t. m. ponovna očetalna licitacija glede dobave 10 tisoč kg konceptnega melirane-ga papirja in 10 tisoč kg tiskovnega papirja. Predmetni oglas je v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani na vpogled.

Dobava desk in nesestavljenih za-bojev. Uprava državnih monopolov v Beogradu sprejema najdalje do 1. febru-erja 1923 do 10. dopoldne ponudbe glede dobave desk in nesestavljenih zabojev iz mehkega lesa. Predmetni oglas je v tr-govski in obrtniški zbornici v Ljubljani na vpogled.

DROBNE VESTI

— Nakupovalni naval v Ljubljani po-nehuje. Posledica hudega padca dinarja je bila, da so zlasti ljudje z majhnimi pri-hranksi navalili na trgovine v strahu pred valutno izgubo in pred dražnjjo. Ker pa je dinar pokazal zpet zboljšanje, so ti nakupovalni naval včeraj bili že znatno manjši. Za takrtna panika sama škodu je vrednosti dinarja in je zato že »vrajni čas da poneha. Če nam ne zaispomo v svoj denar, ga nam bo gotovo tudi tujec oče-njaval nižje in sicer rajši mnogo nižje nego mi sami. Taka nizka vrednost, ka-kor jo ima sedaj dinar, je popolnoma ne-utemeljena in je zato pričakovati zopet znatnejše zboljšanje denarne vrednosti. Oni, ki plačajo danes vsako ceno za ka-kršnokoli blago, se bodo gotovo še kesa-li svoje nepremišljene naglice.

— Naš promet z Madžarsko. Madžar-ska vlada je, kakor smo že poročali, po-zvala našo vlado, da naj pošlje svoje delegate na konferenco, ki se bo vršila v svrhu upostavitve direktnega prometa dne 28. t. m. v Budimpešti. Vlada o tem predlogu, kakor javljajo, še ni izrekla svojega mišljenja, v političnih krogih pa se smatra, da so ta pogajanja nemogoča zaradi sedanjega neprijateljskega za-držanja in intrig Madžarske napram naši državi.

— Naša trgovina preko Soluna. Tekom prošlega tedna je dospelo v solunsko luko iz naše države: 1 vagon lesa, 5 vago-nov desk, 2 vagona fižola, 2 vagona vr-vi, 3 zaboji opija, 1 vagon kož, 1 vagon cementa, 24 vagonov konj, 3 vagoni vo-lor, 3 vagoni ovac in 3 vagoni češpelj.

— V trgovski register so se vpisale nastopne tvrdke: Ivan Pertot, trgovina z lesom na Bledu; Simon Stare, trgovina z lesom v Bohinjski Bistrici; Adolf de Costa, trgovina z mehanim blagom v Brežicah; Alojz Lavrenčič, trgovina s specerijskim blagom v Cerkljici; Fric Tome, trgovina z lesom v Goričanah — Medvodah; Josip Bahovec, trgovina s specerijskim, kolonialnim, materialnim

ta, ki se jo lahko povsem poljubno uporabi. Vsako dobro označuje slog, vsak slog gotova črta, ki se izraža v oblikah oken, vrat, lokov itd.

Stena, ki nima nikakih ornamentov, se lahko komponira z elementi drugih slogov. S tem, da se da še sobi drug florir, dobi soba povsem drugo lice, drugo karakteristiko. Isprememba scene je hitra, možnost variacije brezmejna. Za zgodovinske drame bi zadostovali elementi zgodovinskih slogov, kot grške-ga ali rimskega, romanskega, gotskega in baročnega.

Za drame bajeslovne vsebine bi za-dostovalo par dekorativnih elementov, stiliziranega cvetja, dreves in grmov, boratih zaves in preprog.

Mogoče pa je podati gotova klasična m moderna dela povsem brez časovnega opredeljenja. V ta namen zadostujejo scenični elementi brez izrazitih sloga, v enotni sivi barvi, katero se oživi z lučjo. Ta inscenacija je po svoji monu-mentalnosti, brezčasnosti, najučinkovitejša, ker ni vezana na dobo, ampak je karakteristikon človeškega duha. Človeškega dela. Drama učinkuje ne kot ona enega določenega človeka, nego kot člo-veka, ki je v bistvu v vseh časih isti, poln ljubezni in sovraštva, poln idealov in moralne propalosti.

Enako, kot se zrcali doba v črti arhi-tektonskih elementov, se zrcali tudi v opravi in oblekah. Oprava, to so etoli, mize, postelje, omare itd. morajo biti v skladu z ostalo sceno. Ne strogo v do-tatih, nego tudi tu karakterizirano le v glavnih črtah. Ali uporaba oprave naj se omejuje le na minimum, ker ovira kretanje in grupacijo igralcev ter moti koncentracijo gledalca.

Naivna in del moderne inscenacije

in njeno ekonomično izrabo tvori okroglo obzorje. Navaden raven horizont v ozadju odra pušča strani odra povsem odprte; te strani je treba potem s stranskimi kulisami zapreti. V sobi je to lahko doseči, in sicer s stranskimi stenami, v gozdu z drevjem, v mestu s hišami ob straneh. Ali s tem horizontom je nemo-goče doseči na odru učinek odprte rav-nine, prostrane puste in brezmejnega vrhu hriba. Kakor hitro se postavijo na oder stranske kulise, zapre prostor od dveh strani in občutek prostranosti, svobode je uničen. Kakor hitro so strani zakrite s skalami, ni to več vrh hriba, ampak skalna zaseka; drevje ob strani izpremeni stepo v log itd.

Torej že s tega stališča je ravnj hori-zont tehnično nepopoln. Ekonomično pa je zelo pomanjkljiv, ker je treba za za-kritje stranskih delov odra vedno spe-cijalnih kulis, katerih nabava znaša čes-to več kot vsa ostala scenerija.

Pri okroglem horizontu vse to od-pade, ker se razprostira v polkrogu od ene strani do druge ter tako zakriva sam odrove strani. Za sceno s takim ho-rizontom zadostuje samo ena ali dve fronti, par dreves, in že je dosežen po-trebni efekt. Po potrebi pa se tudi stranske kulise lahko uporabijo.

S temi izpopolnjenimi sceničnimi pri-pomočki bi se delo režiserja in inscena-torja znatno olajšalo in, kar je glavno, stroški za opremo bi se znatno zmanj-šali in s tem deficit, ki stalno ogroža obstoj naše drame, bi se zmanjšal.

Ženska laže pametno govori, nego pa-metno molči.

Večini žensk je najduhovitejši onl moški ki zna pripovedovati najpliktkeše komplimente.

Sportni vestnik

Smučarski izlet na Bloke

Smučarski izlet Zimskosportnega sa-veza na Bloke prošlo nedeljo je uspel nad vse zadovoljivo. Iz Ljubljane se ga je udeležilo 64 smučarjev, večinoma čla-nov »Ilirije« in »LSK«. Ena skupina, 23 smučarjev, je v soboto jutraj malinila z Velikih Lašč čez Lužarje na Novo vas, druga pa popoldne z Rakeka čez Cer-ničo in Šteberk na Novo vas, kjer sta se zvečer oba oddelka strnila. Tukaj so bi-la tudi pripravljena prenočišča pri ugled-nih domačinih. Izlet je uzorno organizi-ran naš prvak turističnega in smučarske-ga sporta g. Badura.

Nova vas je goste sprejela prav slo-vesno, razohesila je celo zastave, in ve-like skupine vaščanov so smučarje v ne-deljo jutraj živahno pozdravljale. Kakoi se mora to poročilo omejiti le na pišč odmerjeni prostor, vendar moramo po-sebno z zahvalo omeniti župana Nove vasi g. Lenarčiča ter celokupno učiteljs-tvo z nadučiteljem g. Jugom. Imenova-m so nas najljubeznivejše sprejeli in poskr-beli za prijetno bivanje.

V nedeljo so se izletniki po budnici zbrali na Peškovcu nad Novo vasjo skup-no z dobro izbranimi domačimi smučarji, katerih je prišlo 40 na Peškovec! V in-terni tekmi domačih bloških smučarjev so se kot prvostupni izkazali gg. Hiti po domače Zimov, Lojze in Jože Sraj, oba Hrašovca, Prebili, Rot in Zgonc, dalje treba omeniti Paternosta, Anžlja in Nam-reta. Izkazalo se je, da je smučanje v bloških vaseh ostalo še pravi narodni naš spor, ki ga je treba le še razširiti in poglobiti. V to svrhu se je tudi vrši nedeljski savezni izlet. Z Bločani smo se domenili na nadaljno skupno izvrševanje tega narodnega sporta. Bohinji je dobil hudega tekmeča, in Ljubljana ravnotako, naš slovenski domači sport pa novo po-rodje širjenja.

Vsa Nova vas je bila zbrana jutraj pri skupnem odhodu domačih smučarjev in izletnikov na grič, in tudi pri odhodu smo si vsi Bločani in Ljubljanci pri-srčno segli v roke z veseljem »Na sviden-je«! Oori imenovanim najboljšim bloškim smučarjem pa pošlje JZSS smučil modernejšo tkzv. telemarske oblike, da se tudi ona uvede mesto težjega in sport-no manj pripravnega, četudi staroslavne-ga domačega bloškega smučkega mode-la.

Izletniki so se po skupnem fotografi-ranju zajedno z Bločani in po prisrčnem pozdravu z njimi podali preko bloških brd, in sicer dva oddelka čez Gradišče in Siroki hrib na Slivnico, tretji oddelak pa čez Studeno in Breg na Radljek ter po slivniških pobočjih do Cerknice, vsi potem dalje po grebenih na Rakek. Prvi oddelak, ki je šel čez Slivnico, so na vrh Gradišča ljubeznjivo tovariški pozdravili cerknški smučarji in turisti z damami ter jim pripravili v prav prijetno presneče-nje vroč čaj.

Bloški izlet je prvi poizkus skupnega večjega sportnega organiziranja in so-delovanja mesta z vasio in trgov ne le glede na turistični promet, ampak za aktiv-no izvrševanje sporta samega. Bloška tradicija, bloški teren uprav izživajo, da se naš stari narodni sport še bolj utrdi in razširi.

Razen na Bloke je odšlo prošlo nede-ljo še 32 smučarjev večinoma »Skalske« na Gradišče in Kucelj nad Vinkno goro, 6 na Predole, 6 na Veliko Planino, 2 v Cerknico, 5 na Rakek. Med vsemi temi so imeli večino začetniki. — Izletniki so zvečer v Ljubljani priredili svoj običajni pohod do pošte, kjer je bil razhod.

Razpis tekme v umetnem drsanju

ki jo priredi sportni klub »Ilirija« v spo-zrazumu z jugoslovanskim zimskosport-nim savezom na pravniki 2. februarja na lastnem drsalšču v Ljubljani.

Tekma je dostopna članom vseh sport-nih društev, ki so članjeni v jugoslovans-kem zimskosportnem savezu.

Prijave je nasloviti na sportni klub »Il-irija«, Ljubljana, Krasnikova ulica 3/1. do 30 t. m. V prijavi je navesti: 1.) Ime tek-movalca, 2.) ime kluba, 3.) ročlo, v ka-terih hoče tekmovali, 4.) priložiti je pri-javnino 20 Din za tekmovalca.

Pričetek tekme je ob 9. dopoldne. Ako bi se prijavilo premalo tekmovalcev, se bo tekma odpovedala. Ob neugodnem vremenu se preloži tekma na kasnejši termin. SK. Ilirija si pridržuje tudi pra-vico, preložiti tekmo v slučaju potrebe na kako drugo drsalšče. Tekmovalcem preskrbi SK. Ilirija na željo stanovanje.

Tekmuje se po pravilniku za drsalne tekme JZSS. Izvleček najvažnejših tek-movalnih določil in skice obveznih likov so tekmovalcem na razpolago v pisarni JZSS. V Narodnem domu, na drsalšču

SK. Ilirija in v uredništvu »Sporta«

Zagreb, Boškovičeva ulica 46/III. (Ante Schneller).

Tehnično vodstvo tekme in predsed-stvo jury je v rokah g. dr. Gilberta Fuchsa, bivšega svetovnega prvaka v umetnem drsanju.

V zvezi s § 40. drs. pravilnika ne pre-zvame SK. Ilirija napram tekmovalcem kot prireditelj tekme nikake odgovornosti za morebitne poškodbe ali škodo.

Razpisujeta se sledeči tekmi:

I. Tekmovanje juniorjev (tekmovalcev, ki doslej niso dobili še nobenega prvega mesta). Prvim trem se priznajo častne diplome. Predpisanih je 7 obveznih likov: loki v osmici št. 1 in 2, trojka št. 9, vi-juha št. 19 in 20, korak v dvojni trojki št. 127 in 128.

II. Tekmovanje seniorjev. Prvim trem se priznajo častne spominke plakete. Predpisanih je 14 obveznih likov: loki v osmici št. 1 in 3, trojka št. 10 in 11, zanka št. 14 in 15, loki v osmici na eni nogi št. 22 in 23, vijuga, dvojni trojka št. 63 in 64, trojka, vijuga, trojka št. 83 in 84, korak v oklepu št. 131 in 132. Nadalje triminutno prosto drsanje.

SK. Ilirija.

Švice : Avstrija 2 : 0

V nedeljo sta si sedmič stali nasproti nogometni reprezentanci Švice in Avstri-je, to pot na švicarskih tleh v Zenevi. Ta veliki sportni dogodek je privabil na igrišče izredno veliko množico — bilo jih je nad 45.000, — ki je hotela videti orja-ški boj dveh močnih, toda po svojih zmoglostih precej različnih moštvo. Avstrijsko moštvo, ki prekaša švicarsko precej v tehniko, je moralo računati na jekleno poizkušalnost in svetlo navdu-šenje, ki naj bi nadomeščalo tehnične po-manjkljivosti Švicarjev.

Navesti hočemo pregled dosedanjih tek-em med obema moštvoma: 8. aprila

Mali oglasi

stanova do 20 besedi Oia. 5. —, restit. nedeljskih 6 besedi Oia. — Trgovski oglas, doporavljan, so-primenljivi do 20 besedi Oia, restit. nedeljskih 6 besedi Oia. — Plače se sprej. (Lahko tudi 2 besedi). Na upravitelje se odgovorja le, ako je upravitelj priloženega imena se odgovor.

Službe

Za uradnika

v banki, pod etju, se ponuja matljiv, voli en, zane-ljiv, absolutno maturat gimn z doletno administrativno prakso. Cenjene ponudbe na upravo »Jutra« pod »Banka 329«.

Knjigovodja, 201

bilancist, dosedaj uveljen kot gl. vai knjigovodja v raznih veleindustrijskih podjetjih, išče službo. Gre tudi izven Ljubljane. Cenjene ponudbe pod »Knjigovodja 201« na upravo »Jutra«.

Trgovski pomočnik

želi sedanje mesto premeniti, več v gibanteriji, železnici, speceriji in v deželni pri-letkih. Vprašati je: Pošto-letče Maribor pod »R. K. 100«.

Pošten deček 237

želi vstopiti kot vajence v trgovino z me-anim blagom Naslov: Anton Bogataj, Ziri 47 nad Škofjo oko.

Stanovanja

Krasno stanovanje

v vili, na železniški postaji, 20 km od Ljubljane, obsto-ječe iz starih sob, kuhinje, verande in drugih pritiskin, z električno razsvetljavo, se takoj odda. — Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Vila 327«.

Do 50.000 K

dam oemui, ki zamenja z meno primerno stanovanje ali mi tako v stari ali novi

hi-ki preskrbi. Ponudbe pod

»Dobra nagrada 311« na upravo »Jutra«, 311

Cena potranska stvar

za sobo Glavuo: Čistost, do-mačnost in če mogoče s kur-javo ter se daleč od kolo-dvora. Ponudbe pod »Proku-rist 313« na upravo »Jutra«.

Mesečno sobo, 299

svetlo, aručno, če je mogoče s kurjavo, iše soliden go spod s 1 februarjem. Po-nudbe na upravo »Jutra« pod »Svetla soba 299«.

Mebilirano sobo 251

v sredini mesta iše soliden gospod s poselnim vdom. Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Trgovce«.

Za pat let naprej

plač m najemniku, onemu ki mi da v najem stanov nje, obstoječe iz vseh sob in ku-hin e. Cenjene ponudbe pod »Tako ali pozneje 333« na upravo »Jutra«, 330

Nepremičnosti

Prodaj majhne vile

s tremi sobami, gospodar-skim poslopjem, vrtom in 1/2 orala nji e, vse novo zi-dano, z elektr. razsvetljavo. Cena po dogovoru. Ponudbe na J. Robinsček, Ormož. 325

Proda se hiša

z vrtom, pripravna za obrn-tne, dalje hiša za vsako-podjetje, več stavenih gar-č i v Trbovljah ob glavni cesti. Več pve Ivan Orešnik. Posestnik v Trbovljah. Cene-jako ugodna. 224

Enodružinska hiša

v Ljubljani ali na periferiji se kupi. Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Hiša« 178

Prodaj mlta 245

z malim posestvom. Mita je na dva para kamnov in pre-ja za izdelovanje oja, nam čni in stalni vodi, vse aidano in z upko krito, na prometnem kraju, poleg rudnika Zadoja cena 580.000 K Ivan Lauša, na Leuici št 6, p. Ormož.

Lokali

Trgovino

na prometnem kraju v mestu ali na deželi pri farmi cerkvi, iščem. Na deželi, če mogoče, vz mem poleg trgovine tudi gostilno v najem. Ponudba z navedbo najemnine na upravo »Jutra« pod »Trgo-vec št. 298«.

Dopisovanje

Samostojen trgovec

želi znati v svrhu poznejše rentne z ljubeznivimi gospo-dinami lepe zunanosti, res-nera znanja in ki se ne u-trajajo drage pošiljne Upo-števanje se tudi bolše mlade vdore Cenjene dopise, če mogoče s sliko, je poslati na upravo »Jutra« pod »Ze-ena pomlad 297«. Tajnost častna zaveza. 227

Trgovec na deželi,

40 let star, samec

Obsojenci

Pietro stoji zvrnan pred Andrejem, nekoliko zaničljiv, in ga vpraša: «Torej?»

Toda ta trenutek že tudi umolkne. Andrej se sploh več ne briga zanj... Tudi v najbolj zakrknjenem italijanskem srcu še živi nek ostanek privržene pobožnosti. Tudi v srcu Andrejevem se je pojavil sedaj zadnji ostanek tolažljive vere vsosane s toškanskim mlekom. Sedaj se pojavlja, ko Andrej že čuti bližino smrti in jej gleda v oči...

Andrej je pokleknil in pozabil na svoj srd, na svojo nesrečo, na Pietra in na Eno. Le zadnja prošnja še prihaja iz njegovih ust:

«Sancta Maria, gratia plena, ora pro nobis peccatoribus, nunc et in hora mortis...»

Pietro onemi začudenja in ne najte niti več prave misli, tako ga zbega ta prepričevalni prizor. Eva gleda Andreja, ki se je tako trenutek pred njo mi poslovlil od sveta in ki ne zahteva ničesar več... Naenkrat se jej zdi lep, vzvišen. Morla je to sekundo spoznala, da je zares napadno izbirala in slabo izbrala...

VII

Človek.

Stoipetdeset šefinženjerjev se je zbralo k posvetovanju. Enako petnajst direktorjev, pet svetnikov in guverner — izjemoma vseh pet svetnikov: Athole, Tresham, Bellecourt, Galbraith — in Torral, Georges Torral, ki se tokrat ni dal opravičiti.

Pred šestdeset leti, ob času ene velikih vojn, ki so v početku dvajsetega stoletja vrgle Evropo v požar, kri in razvaline, je nek Francoz, inženjer v Saigunu v Indokini,raje dezertiral mesto da se bije. Tega ni storil iz bo-

jazljivosti: mož je bil hraber. Ne iz pacifizma: mož je bil človek, prežet od individualističnih idej in se je čutil Anglež ali Nemec svoje socialne plasti bližji kakor Francozu iz dedne aristokracije ali pa iz grupe maso. Dsleden s samim seboj se je torej izognil nacionalni vojni, ki jo je preziral. Bil pa bi z veseljem sodeloval v kaki meščanski vojni, v kateri bi se lahko postavil nasproti enemu izmed svojih dveh pravih sovražnikov: proletarcu ali aristokratu.

Dezertiralo se je takrat lahko samo na en način: Zapustiti je bilo treba ozemlje vojskujočih se narodov.

Nemčija in Filipini so, kakor znano v vojni leta 1903... ostali nevtralni. Z nekim hamburškim parnikom se je Georges Torral prepešal iz Sanguina v Manilo. Po sklenjenem miru, se je Georges Torral preselil v Zedinjene države. V Francijo ni smel več nazaj. V Zedinjenih državah si je ustvaril novo življenje; in to življenje je bilo svetlejšje kakor njegova mladostna leta. Inženjer Torral je bil eden najbolj učenih metalurgov svojega časa. Kot nevtralizirani Amerikane se je tam kmalu povzpela do visokih častí. Stotilna velika podjetja so se borila za tega edinstvenega moža, ki je vedel vse, a je še več snoval, izumil in ustvarjal. Bil je znan in slaven. Toda slava mu ni prinesla bogastva. Kakor vsi njegovi rojaki, je tudi Torral premorel mnogo inteligence, spretnosti in globine. Bil je kakor vsi Francozi, globok in jasen obenem, zato so mu nekateri tepci tudi odrekli globino. Še več: čut praktičnosti mu ni manjkalo. Istotako ne gilečnost duha, ki bi mu bila lahko poslužila za izrabljanje vseh njegovih ostalih sposobnosti. On pa jih ni izrabljal, ker mu je manjkalo nečesa drugega, kar nedostaja skoro vsem Francozom: duha vztrajnosti, ki spaja vse človeške moči in vrline da jih izpromeni v srečo in slavo. Brez

vztrajnosti je tudi največji in najbolj genialen človek le avanturist, čisto morda sijajen toda vedno nesrečen. Georges Torral — o njem namreč govorimo — je okrog leta 1907... praznoval svoj osemdeseti rojstni dan in je živel v New Yorku navzlic svojemu ugledu bolj kot bohemien kakor kot proslavljeni stavec. Morda ga je imenitna pravičnost na ta način hotela pokoriti za mladostni greh, predno mu je dala odvezo... On sam je bil čestokrat tega prepričanja. Nekega dne mu je to prišlo tudi na jezik.

Bilo je nekega jutra v Albany-baru. Albany-bar je bil v onih časih najbolj obiskana newyorkška obojevalnica, za glavna buda, kjer so najrazličnejši ljudje vsako jutro zajtrkovali ostrige in steakse ter pili cocktail. Georges Torral je običajal samotno in komedno užiti svoj duet blue-pointsov in je obenem omalovažujoče preletaval jutranje liste; list na minuto. V dvajsetih listih, od «Heralda» do «Tribune», zaporedoma čitati isto vest, enako poročilo o kaki iznajdbi, — tokrat je šlo za nekakšen nov anilinski proces — vse to ni bilo vredno. kratiti si užitek enajstega blue-pointsa! Georges Torral je to ugotovil glasno govoreč s samim seboj:

«Ko da nisem že pred enajst leti odkril in objavil kemične tajnosti, ki za vedno osmečuje ves anilin...»

Pomislil je in dodal:

«Ako Bog živi, potem moram priznati, da me ostro pokori, ker sem se izognil enostranski dolžnosti, h kateri so me v francozsko-angleški vojni leta 1903... hoteli prisiliti. V ostalem mi je vojna itak ugrabila mojega ubogega fiereca: iz njega bi bil napravil prav inteligentnega človeka.

Imenoval je enega svojih najstarejših prijateljev, ki je padel na morju, v bitki dne 30. maja 1903...

Medtem ko je osemdesetletni Georges Torral tako besedičil in se s takimi izrazi zagledaval v nebo, se vzravna ob njem mlajši mož, ki je zajtrkoval tik ob njem za tanko španjsko steno.

«Vi ste zares,» vpraša mladi mož, «vi ste zares mož, ki je iznašel anti-anilin?»

«Dá,» odvrne Georges Torral.

«Georges Torral torej?»

«Georges Torral, in vi?»

«James Fergus Mac Head Vohr, Vi me poznate?»

«Dá,» včeraj ste dopolnili svojo četrto milijardo.»

«Točno. Vi poznate mene in jaz vas. Vi si še niste pridobil ničesar?»

«Nič še,» pritrdi Georges Torral; «in vseeno bi vam lahko iz vaših štirih milijard ustvaril štirideset.»

«Čudno,» pravi Mac Head Vohr, «v tem hipu sem imel prav isto misel. Ali mi hočete to storiti?»

«Dá,» odvrne Torral; «odino, kar se je tekom tridesetih let naučil od Amerikancev je bilo to, da ni nikoli postajal malenkosten.»

«Koliko zahtevate, da pripadete meni?» vpraša Mac Head Vohr.

«Da pripadlem vam kakor pes?» precizira Torral. «Dobro! Pet odstotkov od vsega, kar ustvarim, vsi stroški pa gredo na vaš račun.»

«Sklenjeno,» je dejal žitni kralj. To takrat še ni bil in mu je tudi še dosti, dosti manjkalo, da to postane. Prav kakor je spoznal Torrala, je tudi Torral takoj spoznal njega.

Od te ure dalje je Torral bil bogat. Rešen skrbí za vsakdanji kruh, rešen strahu za bodočnost, ki je posebnó breme Francozov, je Torral napredoval od izuma do izuma. Vsak izum pa je bil plodovit in uspešen in z njegovo pomočjo je Mac Head Vohr napredoval od milijarde do milijarde. Med obema možema je medsebojno razumevanje tekom časa ustvarilo prijateljstvo.

Razen ščerk je bil Georges Torral človek, katerega je Mac Head Vohr med vsemi na svetu ljubil najbolj. Pozneje je žitni kralj — kar je medtem že bil — postal še guverner Siturgike, katero je ustvaril. Novorojeno podjetje je sploščka izrgalo le slabotne ročice, ki pa jih je zopet skrčilo, je obšlo polovico sveta. In kakor je pred dvestoštirideset leti Filip Macedonski pozval Aristotela k Aleksandrovim zibelki, tako je Mac Head Vohr na mestu pozval Georgesa Torrala k zibelki gorostasnega podjetja.

Odtlej je Georges Torral, ki je stopal že v devetdeseto leto, živel v Siturgiki in je ni več zapustil, izgubil pa tudi ni mladostne svežine in živahnosti. Samotni stolp, osamljeno poslopje v bližini visoke palače na umetnem otoku, je bil njegovo stanovanje in delavnica obenem. Vsi njegovi laboratoriji so se nahajali tam. Dvajset, sedem nadstropij — «samo devet,» je rekel on, «jaz štejem kitajsko: devet nadstropij, vsako trojno kakor Bog» — je obsegalo dvajseto dvorano za eksperimenta, opazovanja in praktične poizkuse; vse so bile tako opremljene, da so jih zavidale najmodernejše uredbe v Parizu, Bostonu, Londonu, Varšavi, Glasgowu in Cirkagi; poleg tega je pripadalo še šest poslopij za garažo, uslužbenstvo, rezerve, skladišča, pisarne in za razpoložljivi komfort, ki ga je iznašlo moderno življenje. Georges Torral se je priznaval za civiliziranega človeka, torej egoista; najbolj inteligentnega, a obenem tudi najbolj rafiniranega...

Stoipetdeset inženjerjev se je torej zbralo in z njimi petnajst direktorjev, pet svetnikov in Mac Head Vohr. Georges Torral, ki je vstopil poslednji, se je naravnost podal na svoje mesto, sedel in potegnil pred početkom posvetovanja iz žepa suknje majhen stroj.

(Dajše prihodnjak.)

Šah

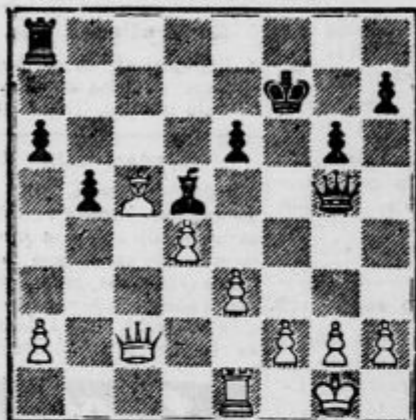
Igra z damskim kmetom

Igrana v X. kolu dunajskega turnirja dne 25. novembra 1922.

A. Rubinstein. — A. Aljechin.

1. d2—d4 Sg8—f6
2. e2—c4 g7—g6
3. Sg1—f3 Lf8—g7
4. Sb1—c3 d7—d5
5. e2—e3 0—0
6. c4—d5 Sf6—d5
7. Lf1—c4 Sd5—c3
8. b2—c3 c7—c5
9. Lc1—a3 Sb8—e6
10. 0—0 e5—d4
11. c3—d4 a7—a6
12. Ta1—c1 b7—b5
13. Lc4—f7+ Tf8—f7
14. Tc1—c6 Lc8—b7
15. Tg6—c5 Lb7—d5
16. Dd1—e2 c7—e6
17. Tf1—e1 Lg7—f8
18. Sd3—e5 Lf8—c5
19. Se5—f7 Kg8—f7
20. La3—c5 Dd8—g5

Pozicija po 20. potezi črnega:



Bel: Kg1, Dc2, Te1, Lc5; — kmeti: a2, d4, e3, f2, g2, h2

Črn: Kf7, Dg5, Ta8, Ld5; — kmeti: a6, b5, e6, g6, h7.

21. g2—g3 Dg5—g4
22. f2—f3 Ld5—f3
23. Te1—f1 e6—e5
24. e3—e4 Kf7—g7
25. Dc2—f2 Lf8—e4
26. Lc5—f8+ Črni se vda

Opazke:

1) Črni stoji nekoliko stisnjeno in se zaradi tega odloči žrtvovati kmeta. Razen tega mu je valed to žrtve dana možnost priti s svojim belim teklidem z dobičkom tempa na b7, odkoder ima odprt razgled proti nasprotnikovi rokadni postojanki.

2) Oba nasprotnika manevrirata fino. Polagoma pa zaide Aljechin, ki še ni premagal vseh težkoč, v časovno zadrego (bliža se 20. poteza in s tem kontrola).

3) Zato najbrž se odloči za direkten napad z damo in teklidem — torej z nezadostnimi sredstvi — na sovražnega kralja, kar mu ni ravno bilo treba. Rubinstein ima sicer res kmeta več, par-

tija pa diši v zlec temu remiju, ker sta teklida nenehni barv.

4) Odločilna pogreška, ki zamota beloga v matovsko mrežo. Kmeta nikakor ni smel vzeti. Seveda je bila nepotrebnost tudi prejšnja poteza z damo, ki je ravno imela samo namen pripraviti Lf3.

To je druga partija, ki jo je izgubil Aljechin na dunajskem turnirju in ki je silno vplivala na končni izid turnirja, v katerem je imel dotlej ruski velmoister še vedno šanse na prvo darilo.

Humor v šahu.

Udeležnik korespondenčnega turnirja, ki ga je svojčas priredil list «Novoje Vremja», se je bridko pritožil tedanjemu turnirskemu voditelju M. Cigorinu, da je v dotičnem turnirju uporabil in z izgubo partije poplačal varijanto Kieseritzkyjevega gambita, ki jo je bil našel v O. Cordelovi knjigi «Führer durch die Schachtheorie».

Pri Cordelu je zaznamovana varijanta: 1. e4, e5, 2. f4, e4: 3. Sf3, g5 4. h4, g4 5. Sf5, Lg7 6. d4, Sf6 7. Se3, d63,

Sef7; Kf7: 9. Lc4+, d65 10. Scd5; Le6 11. Lf4; c76 12. Sd7; Lc4: 13. Sfg4; The8 14. Sge5+, Kg8 15. Dh5, Sbd7 16. b23.

Tu zaključuje Cordel varijanto z zagotovilom, da ima beli izvrsten napad. Toda črni je odgovoril 16. ... Sde5: in po 17. Le5; Lf7 18. Dg4, Tbe5: 19. de5; Dd4 20. Ke2, Lh5! 21. Dh5; De4+ 22. Kd2, Tad8+ 23. Ke1, Dd1 se je moral beli vkljub izvrstnemu napadu sramotno vdati.

Nepopolnšan po žalostni izkušnji in podoben Bourbonom, ki se niso ničesar naučili in ničesar pozabili, je hotel beli to svojo izgubo popraviti z drugo, tudi od O. Cordela priporočeno varijanto tekliskega gambita ter je igral: 1. e4, e5 2. f4, e4: 3. Lc4, d5 4. Ld5; Dh4+ 5. Kf1, g5 6. g3, fg3: 7. Kg2, Ld6 8. e45, Le5: 9. De1, Dd4 10. Lf7+, Kf7: 11. Sf3.

Do sem-le je prišel beli s svojim zmagovitim pohodom. Tu pa preseneti črni potomeca Bourbonov z odgovorom 11. ... Le8—h3+!, ki ga O. Cordel ne predvideva, temveč podaja samo nadaljeva-

Kupim takoj

vsako množino hrastovih, suhih, zdravih desk, različnih dimenzij in dolžin
hrastova debla od 18 m dolžine naprej, v prvi višini 40 cm debeline naprej,
„Madriers“ 75/220 mm, 75/226 mm in 77/225 mm od 4 do 9 m dolžine,
„Bastings“ 65/180 mm od 4 do 9 m dolžine, paralelno, ostro robno, žagano, zdravo
smrekove in jelkove hlode od 5 cm debeline naprej od 1 m dolžine, olupljene za celulozo.

Tako šnje ponudbe s svedbo cene in rok dobave na upravo «Jutra» pod šifro „Bois en gros 700“.



Naša skrbna, nepozabna žena, sestra, svakinja, sinaha in teta, gospa

Marica Kette roj. Ivanjšič

je danes po mučni bolezní preminula.

Pogreb se vrši v sredo 24. t. m. ob 4. uri pop. iz hiše žrlosti Aleksandrova cesta 3 na južni kolodvor, odkoder se prepelje v domačo grudo v Št. Jurij ob Ščavnici.

Ohranite jo v blagem spominu.

Ljubljana, dne 22. januarja 1923.

Rodbini: Kette, Ivanjšič.

Snažno stanovanje

e večjo soho in event. še eno manjšo s kuhinjo ter pritliklinami v parterju ali I. nadstropju. išče mirna stranka brez otrok, za mesec junij. Plača po dogovoru. — Ponudbe pod «Junij» na anončno družbo Aloma Company. Ljubljana, Kongresni trg 3. *101

V zalogi tvrdke F. & A. Uher

nabaja se v poljubni množici prvovrstni

a-g'ški kovaš i premog

po zelo ugodni ceni. Ponudbe in naročila poslati direktno na tvrdko v Ljubljani.

Premog in cement

stalno v zalogi pri

H. Petrič, Ljubljana

Dunajska cesta 33. Tel. 368.

Skladišče „Balkan“.

Novi stanovanski pravilnik

je izšel in se naroča pri

Tiskovni zadrugi v Ljubljani.

Prešernova ulica 54.

S poštnino vred velja 6 Din 60 p.